

Verdenſi ſibi, quoad viveret, commendata, & deinceps ambas rexit eccleſias. Cometa apparuit anno domini MCCCC LXXII circa feſtum ſanctæ Agnetis. Leodium ante multis tribulationibus atteritur & deſtruitur per Karolum potentiſſimum Ducem Burgundia, qui tandem proximis temporibus in Lotaringia in bello cecidit interfectus. Hic Bertoldus hanc ymaginem cum ſeptem præcedentibus ad inſtar priorum ad Dei & eccleſia Verdenſis honorem parari fecit.

XXI.

VITA

S. SVVIBERTI dicti EPISCOPI VERDENSIS

falso attributa Markelmo Presbytero.

PROLOGVS

MARCELLINI

A D

D. GREGORIVM TRAJECTENSEM EPISCOPVM.

VENERABILI & dilecto in Chriſto Domino & patri D. Gregorio, ſanctæ Traiectenſis Eccleſia Episcopo & Friſonica gentis prædicatori eximio, Marcellinus præſbyter, gentiliū prædicator inutilis, bonum quod præſtat omni bono. Multoties dudum exhortando piè monuiſti me verbis & ſcriptis, noviffime vero præcepiti tua paterna authoritate beatiffime Pater, quatenus conſcriberem & in lucem protraherem ſanctiſſima exordia natiuitatis, ac magnifica geſta ſiue virtutes & meritorum præconia S. Svuiberti Pontificis & egregii paganorum prædicatoris: ne tam magnifica & virtuofa opera, tam glorioſi Patris obliuiſcantur, ſed ſcriptis ea commendarem, vt ea agnoſcat generatio altera patribus ſuccedens, & in perpetua maneat memoria: eò quod æterna ſapientia dum viueret, excellentiam ſuæ ſingularis vitæ ſignis & prodigiis probauit, ac nunc ſecum regnare crebris miraculis quotidie in Verda ad decus ſuæ Eccleſiæ, & ſalutem ſuorum fidelium, manifeſtat: vt tu ipſe bene expertus es, vt mihi literatorie inſinuavi, dum à Colonia Agripina Traiectum celeriter nauigans, fere cum tuis apud Verdam naufragium paſſus fuiſſes, eò quod ſine ſalutatione S. Svuiberti feſtinanter prætereire propoſuiſti, quia arduum negotium Eccleſiæ Traiectenſis valde te vrgebat. Moxque memor S. Svuiberti, emiſſo voto Deo, vt ipſum viſitares, periculum & naufragium protinus euafiſti. Sed mirari non ſufficio, glorioſe antiſtes, quod mihi tantum onus imponis, cum tui nominis, tuæque nobilitatis fama, multis in locis magna dignaque memoratu habeatur. Quippe qui literarum ſcientia viges, & præpollente ſtylo, rhetoricoque ornatu dictitare, floresque Sanctorum contexere & compilare conſueuiſti. Præterea in conuentu tuo Traiectenſi tecum aliquot oratores & rhetores, ac diuerſis ſcientiis præditos, me vtique literatiores, magnificos habetis & regitis magiſtros & doctores, qui elegantiori ſermone melius & ornatius componerent geſta ipſius quam ego: qui inueteratus dierum, cuius ſenſus iam hebetati & debilitati, ac vires corporis attenuata, & fere conſumptæ ſunt; vtpote qui ſexaginta quinque annis pro modulo meo indefinenter prædicationibus & conuerſionibus paganorum inſudavi: quinque ante pontificatum Sanctorum VVillebrordi & Svuiberti, & quadraginta tam ſub ſancto VVillebrordo, quam ſub ſancto Swiberto: & decem & ſex ſub egregio Pontifice & martyre S. Bonifacio, prædeceſſore tuo, & quatuor iam ſub te, qui me Dauentriam & ad paganam gentem Tranſſelanam cum dilecto confratre & patriota meo Leuino præſbytero miſiſti, prædicaturum ipſis ſanctum & terribile nomen Domini. Et quia pridem, vt prælibaui, creberrima tua exhortatione, & ſolerti monitione, tuorum aliquorum confratrum perſepe requiſitus, vt conſcriberem, procul dubio non temerarie recuſaui vel dimiſi, ſed piè diſtuli propter puſillanimitatem & imbecillitatem meam, ineptum me iudicans ea conſcribere: tamen quia nuper tua pontificali authoritate & diffinitione ſiue conſuſione canonicorum dominorum meorum conuentus Traiectenſis, à me ſpecialiter eadem ſanctiſſima geſta ipſius conſcribi decreuiſti, & mihi ſtriçte præcepiti, eò quod à iuuentute mea in Anglia cum illo conuerſatus fui, & cum ipſo & S. VVillebrordo & cæteris confratribus meis ex Anglia in Germaniam nauali euectione deueni & S. Svuiberto miniſtraui, donec optimus confrater noſter VVilleicus, dignus ſacerdos Dei, ipſi deuote ſeruiuit, & cum illo ad Bonuſtuarios proficiſcens, fideliter cum eo verbum vitæ ipſis prædicando euangelizauit, me manente & annuntiante verbum ſalutis & vitæ gentibus & neophytis tuæ Diœceſis. Ideoque ne inobediens & temerarius cenſear, tuis volens parere mandatis & petitionibus, tuiſque & confratrum tuorum Concanonicorum Conuentus Traiectenſis precibus, & præcipue meritis ſanctiſſimi Confelloris & Pontificis Svuiberti conſiſus, reiecto pudoris velamine, licet imperitia mea dehortabatur, ſuadebat tamen charitatis virtus imperioſa, dicente Paulo: Cha-

Charitas vincit omnia. Spem ergo ad illum dirigens, qui dixit: Aperi os tuum, & ego adimplebo illud: Os meum aperui, & attraxi spiritum, quo non solum, *quæ de eodem S. Swiberto à veridicis audiui, sed & quibus interfui, & quæ oculis meis vidi*, licet rudi & incultiori ac plebeio sermone compilando, pauca de multis, tamen vera, digna relatu, aptaque memoratu digessi de eo, vt plerique in conuentu Traiectensium in præsentiarum feliciter militates viderunt; & audierunt. Quapropter peto vt grammaticæ me excusatum cum tuis habeas, orans ne verborum nodositas, aut argumentosa loquacitas in præsentia legenda à disertore requirantur: quia & nemus in templo Domini plantari prohibetur, & iniuste me sentio, descripturum gesta tam magnifici Christi Pontificis, regulis Donati subiaceret, aut Aristotelicis parere argumentis: quoniam & argumentum seculare periit, vbi virgo Deum peperit, & sapientia huius mundi stultitia est apud Deum: qui vtique errarent, si verba potius quam res perpenderent, & non magis virtutem rerum & gratiam sancti Spiritus spectare panderent, quam verborum phaleras pompasque sermonum. Quoniam quidem regnum cælorum non in eloquentia, sed in fide constare, & salutem sæculo non ab oratoribus, sed à piscatoribus nunciatam fuisse, fidelium neminem ambigere aut ignorare credimus. Hæc igitur sunt quæ de eo conscripsi dulcissime Pater & optime Pontifex, & sanctitati tuæ transmisi, vt tua autoritate, si quidem iudicas dignum, rata & firma permaneant, atque ad quoscunque venerint pontificali tuo decreto roborata valeant: Petens sincero corde & humiliter efflagitans, vt ea quæ rudi stylo de eo digessi & conscripsi more Euangelistarum, qui plano stylo Euangelia Christi conscripserunt, sanctitas tua corrigere, & vrbaniore stylo, cum tuis canonicis, dominis & magistris meis, perlucidare dignetur, si placet & vtile sit, ne efficiar blasphemantium & detrahentium magnorum magistrorum derisio: sed vt Christus, qui est gemma Pontificum, & gloria Sacerdotum, meritis sancti Swiberti magnificetur & glorificetur, qui est benedictus in secula seculorum.

VITA S. SVVIBERTI EPISCOPI.

Cap. I.

De nobilitate parentum S. Swiberti, ac præfatio suæ natiuitatis.

TEMPORE quo Sanctissimus Martinus Papa & Martyr in Apostolica Romanorum sede præsidebat, & vniuersalem orthodoxæ fidei Ecclesiam feliciter gubernabat, ac Constantinus sue Constans, qui auo suo felici Heraclio Imperatori in Romanorum imperium successerat, imperaret, atque gloriosus & inclytus Oswinus rex frater sancti Oswaldi Regis & Martyris sceptrum regni Angliæ diuina prouidentia auspiciabiliter gubernaret, scilicet anno à natiuitate Domini sexcentesimo quadragesimo septimo, in Angliæ in regno Nord-Humbrore, quod est, ad aquilonarem Humbri fluminis plagam, vbi gens habitabat cum rege suo, erat quidam Princeps, Comes de Noringram Sigebertus nomine, ex spectabili stemmate, natiuitate excellentissimus, miles strenuus armis & industrius, habens coniugem quandam deuotam & ingenuam feminam nomine Bertam, ex nobilissimis & splendidissimis Anglorum Principibus propagatam: cuius mater Ostrida, cuius Pater Edilredus, cuius Pater Ostus, cuius Pater Eugistus, à quo Britannia Angliæ appellata est. Qui calibes coniuges, diuinis præcincti legibus, miræ virtutis fulsere insigniis, Deum timebant, & præcepta eius obseruabant, religiosis actibus, crebris precibus, eleemosynarum actibus, siue charitatis & misericordiæ operibus quotidie intenti insistebant. Bertam vero pia & nobilis Comitissa, videns multorum principum & militum filios in Episcopos & Abbates exaltatos, qui Anglicanum populum Domini nouiter conuersum in fide confirmabant, sine cessatione dies assiduabat orationibus & eleemosynis, petens à Deo talem sibi filium dari, qui iugiter in templo sibi seruiret. Dominus autem, qui velox est exauditor humilium, tali eam dignatus est gratia consolari. Nocte enim quadam, dum in strato suo cum Comite marito suo repausaret & dormiret, vidit in somnis in firmamento cæli vnâ stellam miræ magnitudinis, inter cæteras stellas inastimabili claritate cælestis gloriæ fulgurantem. Cuius radius clarior & fulgentior erat sole, ex cuius orientali parte duo lucidissimi longi radii fulgurantes procedebant: quorum vnus versus Germaniam, alter versus Galliam se extendebant. Cumque diu super his miraretur, tandem splendor nimis eiusdem stellæ & odorificæ suauitatis fragrantia totam suam perlustrauit cameram: ac stella illa splendidissima ex firmamento cadens, cecidit super stratum eius, in quo quiescendo recubabat, circumdans eam. Attonita vero ipsa, & nimium turbata ac territa, subito præ timore casus illius stellæ excitata, impetuosè clamare cepit. Sigebertus autem de tam insolita excitatione, & grandi turbatione eius expergefactus, deprehendit eam valde pauidam, & trementem, & admirans aromatis raritatem, & splendoris claritatem, turbatus fuit.

Ipsique

Ipsique Comiti suo pia matrona post diutinam consolationem causam suae turbationis sciscitanti, visionem praefatam cum magnis singultibus retulit & enucleauit. Ipse vero in se reuersus, rem tacitus considerans, ipsam benigne consolans in Domino, precibus vigiles permanserunt vsque mane. Statimque aurora radiante, venire ad se petierunt *Sanctum Aidanum Lindisfarnensem* siue *Augustaldensem Episcopum*, sibi que tanti negotii visionem diligenter exponunt. Qui sancti Spiritus gratia inspiratus, respondit: Hae visio diuinitus manifestata, non solum exultationis regni nostri materia est, verum etiam multarum nationum gentibus gaudium erit: quoniam puer Deo donante nascetur vobis, qui lucerna patriae, & summus Pontifex, ac constantissimus propagator fidei Christi, populis Dei est futurus in viam salutis aeternae. Quod illi audientes, diuissime Deo rerulerunt laudes: & deinceps caste viuentes, precibus & ieiuniis, ac operibus misericordiae praestantius institerunt. Adueniente autem veneranda hora, qua benedictus puer a clarissima genitrice nasceretur, subito totam illam regalem cameram, in qua felix Berta pareret, fulgor nimius repleuit, stupentibus & mirantibus cunctis: manfisque irreuerberatis radiis protensus, donec peperit filium suum. Quo nato paulatim claritas recessit. Matronae vero illic cum obstetricibus congregatae, glorificantes Deum, vbique promulgauerunt magnalia claritatis & visionis Bertae praecomitissae. Nato vero puero, Swibertus a parentibus appellatur, nomine aui sui Comitis de Noirtingam.

Cap. II.

Vt scholas visitauerit.

ITaque S. Swibertus puer aqua & Spiritu sancto purificatus, ab incunabulis Deo mancipatus, sanctisque pollens exordiis, sanctoribus vero postmodum insistens studiis, sanctissimo sine cursu vitae consummauit. Namque per momenta aetatum & incrementa temporum, Dei, quam suscepit, gratiam piis augmentauit actibus, atque animum suum perfecte a iuuenilibus cohibens illecebris, omnia quae virtutis habentur, peregit: vitiorum seu voluptatis deceptiuam molliem cavit, Ecclesiam & diuina mysteria haud segniter frequentabat, & quaecunque ex praedicationibus audierat, memoriae firmiter commendabat: pauperes insuper in castro de *Noirtingam* audissime ducens excepit & pavit. Frequentans scholas, & ex quo erat capax ingenio, omnia quae a magistris audierat, animo retinuit. Proceres vero & milites sui castri, vt cuncta illius verba & opera virtutem fidei redolere viderunt, admirantes, quasi spiritu prophético, aduicem dicebant: Si puero isti Dominus concesserit vitam, sanctus erit. Erat enim puer summam mansuetudinis & pietatis, vitiorum fugax & contemptor.

Cap. III.

Vt Monasterium petierit.

ET quia quotidie de virtute in virtutem proficiebat, diuini amoris igne succensus ac sancti Spiritus gratia a iuuentute illustratus, cum attigisset decimum quintum aetatis suae annum, monasticam seculari vitam praetulit, in qua liberius caelestibus vacaret studiis, & in bonis religionis se operibus abundantius exerceret. Audierat enim quod in Prouincia Lindisfae esset *Monasterium Beardanense*, cui praefuit *Abbas Highbaldus* vir mansuetissimus & sanctissimus: in quo multi sancti patres ex Hibernia, Scotia & Anglia, regulari institutione insignes, pietatis & charitatis opera diligenter obseruantes, die noctuque indefinenter in magna poenitentia Deo seruirent: proposuit animo, spretis paternis diuitiis & deliciis, illuc Deo opitulante etiam intrare, & habitum Religionis assumere. Quod ubi parentibus suis flexis genibus humiliter enarravit, habita aliqua deliberatione, memores antedictae visionis, libenter eius votis ac desiderii caelestibus annuerunt, eumque insistere caeptis salutaribus cum multis lachrymis iubent. Igitur Vale dicto, & osculatis parentibus, S. Swibertus perspicax iuuenis perrexit, vno tantummodo puero comite, ad praefatum Monasterium cum literis commentaticis, sibi ab illustri comite patre suo traditis, ibique gratiose receptus, Monachorum famulatu se tradens, diligenter ea, quae monastice castitatis ac pietatis erant, & discere curabat & agere. In quo scientiam sacrarum scripturarum, & bonorum operum sumens exempla, tonsurae Ecclesiasticae coronam deuote suscepit. Qua suscepta, aetatem moribus & virtutibus transiens, ita se modeste & circumspecte in omnibus gessit, vt a maioribus quasi vnus ex ipsis amaretur & veneraretur. Nam cum ipse cunctos charitate perfecta diligeret, diligebatur a cunctis; quia totum se in Dei seruitutem transfudit: cumque in eodem Monasterio per novem annos in magna continentiae & abstinentiae castigatione vixisset, gratia compunctionis semper ad caelestia suspensus, non modicam curam sacris lectionibus simul & monasticis disciplinis sedulus impendens, insistens ieiuniis, orationibus & indefessis vigiliis, presbyteralis ordinis dignitatem adeptus, eundem gradum condignis consecrans actibus, acceptabile sacrificium obtulit Deo. Et licet esset carne nobilis, multo tamen animo & virtutibus nobiliorem se exhibuit. Erat enim eximia pietatis & religionis, ornatus decore omnium virtutum, orationum deuotioni solertissime intentus. Ipse tempore matutinae Laudis saepius ad diem usque in orationibus deuotissime persistebat, dirigens

gens animum ad cœlestia semper amanda & petenda: & hoc alios docendo, magnam de se
 exteris fratribus ædificationem dabat, ita quod vbique fama & gloria virtutis eius in laudem
 Dei prædicabatur.

Cap. IV.

*Vt revocatus à monasterio per Sanctum Egbertum Archiepiscopum,
 factus sit Canonicus Eboracensis.*

Igitur postquam in eodem monasterio decem & sex annis strenuè Christo militasset, ac inter
 fratres quasi refulgens Lucifer inter astra, vt dictum est, processisset, facta est fama nominis
 eius, diuina prouidente pietate, per vniuersum regnum Nord-Humbroborum in tantum cele-
 bris, vt non solum regis & suorum primatum stupere & mirari faceret aures, verum etiam cun-
 ctorum Prælatorum, ita vt veluti vir Apostolicus prædicaretur à cunctis. Gaudebat rex de
 tam nobilis viri virtutibus. Gaudebat & inclytus *Sigebertus Comes* pater eius cum felice *Berta*
 matre eius, Deo immensas referentes gratias, de tam celebri filio, perpendentes præfagium vi-
 sionis & interpretationis eius sensum adimpleri. Sed præcipuè sanctus *Egbertus Archiepiscopus Ebo-*
racensis Ecclesie, audiens digna præconia ipsius, & ipsum multis fulgere virtutibus, nimio reple-
 tus gaudio, ipsum accersitum cum honore sibi præsentari iussit, & in Ecclesia Metropolitana
 sanctissimi Principis Apostolorum Petri in Eboraco ipsum Canonicum ordinans, illic secum
 manere & Christo seruire præcepit. In quo conuentu tam stricte per biennium ieiuniis, ora-
 tionibus, vigiliis & monasticis disciplinis se mancipauit, vt magis Angelicam quam terrenam
 videretur ducere vitam. Et cum esset sic forma & exemplar omnibus fratribus, perfecte & regu-
 lariter viuentibus, electus fuit in *Abbatem Monasterii, dicti Dacore*: quod Monasterium cognomen
 accepit ab amne, super cuius ripam constructum hæcenus patet. Eodem tempore tanta erat
 deuotio hominum Angligenarum, postquam tota insula fidei sacramentis erat imbuta, ut non
 solum nobiles, ignobiles, clerici, laici, verum etiam reges & filii regum de gente Anglorum,
 spretis regnis & deliciis mundi, eligerent ex maxima deuotione ad tempus peregrinari pro
 Christo in terris: Quidam ad docendum indoctos, vt *S. Columbanus Abbat*, qui cum duodecim
 clericis Galliam perlustrauit, & in fide confirmauit: Quidam ad visitandum loca Sanctorum,
 vt *pote Coadwalla, præpotens Rex Anglia, & Offa Rex Cantuariorum*: qui anno ab incarnatione Do-
 mini *sexcentesimo octuagesimo nono* Romam proficiscentes, relictis regnis temporalibus, vt cœlestis
 regni introitum & gaudia æterna adipisci possent, à sancto *Papa Sergio* in Monachos attonsi, Regi
 Regum deuotè militauerunt. Quidam ad conuertendum incredulos, vel in solitudine ana-
 choreticam vitam ducentes, vt sanctus *Iudocus, sanctus Winocus, filii Regis Anglia, & plures alii*.
 Et hi omnes, vt familiarius à Deo & Sanctis eius recipi mererentur in cælis. Sed *S. Swibertus*
 electus in Abbatem, occultiori consilio Spiritus sancti edoctus, non propria salute contentus,
 honori renuncians, magis elegit in exteris partibus amore Christi peregrinari, & populos in-
 credulos, sedentes in tenebris, dispensante diuina gratia, ad lumen fidei convertere, quam pau-
 cis præesse Christicolis. Rexit tamen idem Monasterium vice Abbatis ex mandato sancti Eg-
 berti Archiepiscopi unum circiter annum.

Cap. V.

*Vt SS. VVilfridus Episcopus & VVigbertus presbyter, primi per
 Frisiam & inferiorem Saxoniam Christum
 prædicauerint.*

Itaque anno ab incarnatione Domini 677. cum *S. Wilfridus Episcopus Lindisfarnensis* siue *Augu-*
staldensis, deinde *Merciorum*, nouissimè *Eboracensis Archiepiscopus*, Romam iturus nauem ascen-
 disse, flante Fauonio pulsus est ad *Frisiam*, & honorifice susceptus à barbaris, simul & à rege
Aldgillo, prædicabat eis per hyemem Christum, & aliquos verbo veritatis instruens, à peccato-
 rum suorum sordibus fonte salutari abluit. Et sic ipse *S. Wilfridus* primus opus Euangelicum
 cepit illic exercere, quod egregii viri & Pontifices sancti *Wilibrordus & Swibertus* postmodum cum
 suis sociis, cum deuotione magna compleuerunt. Cumque rumore probato *Frisiam & Saxo-*
niam idolorum cultibus sordescere & longa infidelitatis cæcitate irretitos teneri, ad aures san-
 cti Egberti peruenisset, valde doluit, statuensque salubri deliberatione cum plerisque sacerdo-
 tibus illuc tendere, vt eos ad agnitionem fidei prædicando perduceret, diuino oraculo reten-
 tus, misit ad eos vnum de Canonicis suis *Wigbertum* nomine, cum duobus pueris & clericis, eo
 quod ipse esset in contemptu mundi & doctrinæ scientia insignis. Qui ascendens nauim, &
 in *Frisiam* perueniens, duobus continuis annis genti illi ac regi *Radbodo* verbum salutis præ-
 dicabat. Sed obstante diabolicæ fraudis astutia, cum barbarici moris rigido populo plerumque
 disputans & prædicans parum profecit: infectoque negotio Angliam versus tristis transfreta-
 vit. De cuius infructuoso reditu Sanctus Egbertus, lachrymarum imbre persusus, multum
 ingemuit.

*Vt SS. VVillebrordus & Swibertus, cum aliis decem presbyteris
ad Germaniam missi, prædicauerint Christi fidem.*

ATtamen magnificus Præful *S. Egbertus*, sitiens & affectans salutem omnium hominum, & præcipue paganorum *Frisonum & Saxonum*, eo quod Angli ab eis propagati sunt, non desistens à bonæ voluntatis inchoato proposito, tentauit adhuc in opus verbi Dei mittere illuc sanctos & industrios ad prædicandum verbum vitæ strenuos & idoneos viros, vtpote actione & eruditione præclaros. Elegit ergo & congregavit instar duodecim Apostolicos viros, in fide constantes ex diuersis Monasteriis ad prædicandum Germanis Catholicam fidem. Fuerunt autem hi missi *Willebrordus, Swibertus, Acca, Wigbertus, Willibaldus, Winibaldus, Leuinus, duo Ewaldi, Wenzfridus, & ego minimus omnium Marcellinus*, qui hanc historiam, sicut & sancti *Willebrordi* conscripsi. Omnes præfati Presbyteri & Sacerdotes fuerunt, ac sanctissimus *Adelbertus Leuita*, filius Regis *Dei-rorum*, qui pro Christo dimittens regale patrimonium, cum prædictis electus à *S. Egberto*, amore Christi peregrinum non recusauit exilium. Et quoniam hi sancti doctores propagati fuerunt in Anglia de stirpe *Frisonica & Saxonica*, ideo conuenienter prædicare potuerunt euangelium Christi in lingua Germanica. Quorum aliqui postmodum palma Martyrii coronati fuerunt: alii prædicationibus continuis inter barbaros vsque ad obitum perstiterunt: alii vacantibus Episcopis subrogati fuerunt, vt infra patebit. Igitur præparatis omnibus, quæ tantis viris necessaria videbantur, mox præfati duodecim egregii *Dominici* gregis arietes, salutatis amicis & parentibus, accepta benedictione tam eximii Archiepiscopi, superna comitante clementia, prospero vento celeriter in *Wiltenburg* siue *Traiectum* aduehuntur, anno scilicet ab incarnatione Domini 690. Pontificante Romæ Apostolico viro *S. Sergio Papa*, anno suo tertio, imperante piissimo Imperatore *Iustiniano*, ac regnante in Anglia glorioso *Alfrido rege Nord-Humbrorum*, qui Catholicas Ecclesiæ regulas sequi semper & amare desiderabat: Episcopante in Ecclesia *Colonensi Alderino decimo episcopo* eiusdem Ecclesiæ. Qui postquam illo aduenissent, ordinauerunt & instituerunt inter se eandem conuersationem, quæ in initio nascentis Ecclesiæ fuit Apostolis & discipulis Christi: in quibus nullus eorum ex his, quæ possidebant, aliquid suum esse dicebat, sed erant eis omnia communia. Intranses ergo *Traiectum & citeriorem Frisiam*, vbique constanter Christum euangelizabant. Sed parum primo profecerunt, eo quod *Frisones* essent homines indomabiles, duræ ceruicis & barbaræ mentis, magis idolis, quam Christo seruire gaudentes. Et non solum arroganter aspernabantur eos & legem Christi, sed atroci morte ipsos opprimere, nisi desisterent minabantur. Quod attendentes sancti Sacerdotes, ipsi charitatiuè condolentes, deuoto corde precabantur Deum, quatenus gentibus illis, ad quas missi erant, tantam gratiam conferre dignaretur, illuminando corda eorum, ut abominatis idolis, eorumque cultu, spretis phanorum fatuitatibus, & auguriorum fallaciosis blandimentis, crederent in eum, ne tam formosas personas insatiabilis Tartarus voraci fauce absorberet, & in perditionem secum traheret.

Cap. VII.

*De Martyrio S. VVigberti & constructione sanctæ
Traiectensis Ecclesiæ.*

Morabatur autem perfidus *Radbodus Rex Frisia* illo tempore expulsus à *Traiecto* per illustrem & Christianissimum Principem *Pipinum de Herstallo* maiorem domus *Franciæ*, apud *Insulam Fostelandia*, quæ à quodam Deo suo, dicto *Foste*, tunc *Fostelandia* appellabatur, quæ valde solennis erat propter superstitosam sectam idololatriæ. In qua Insula Sacerdotes Dei, suggestione *S. Wigberti* conuenientes, prophana statim delubra *Iouis & Foste* destruxerunt, & constanter prædicando, tres solummodo homines *Sathanæ* pompis abrenunciantes Orthodoxæ iunxerunt fidei. *Radbodus* vero Rex, strenuissimus idololatra, odio habens Christianos, audiens idola sua destructa à Christianis, iratus valde, atque iniuriam deorum suorum vlscisci disponens. *S. Wigbertum*, quem dudum noverat Christianum, vnum ex sanctis Sanctorum, diro tormento iugulari iussit: qui continua prece Deum exorare solebat, pro consequenda palma Martyrii, cæterosque eliminauit ab Insula prædicta. Sacerdotes vero perpendentes, quoniam *Radbodus Rex* nequaquam ab idolorum cultura desisteret, & quod in lucrandis animabus parum proficerent propter Tyrannidem Regis, diuerterunt ad præfatum Principem *Pipinum*: à quo gratanter sunt suscepti. Et quia nuper *citeriorem Frisiam*, expulsus *Radbodo Rege* ceperat, illo eos denuo ad prædicandum misit, præcipiens paganis sibi subditis autoritate regia, ne quis prædicantibus quicquam molestiæ inferret. Vnde factum est opitulante diuina gratia, vt multos quotidie in breui, prædicatione sua ab idololatria ad fidem conuerterent Christi. Atque conuenientes ad castrum *Traiectense*, quod pridem *Wiltenburg* dicebatur, quod in potestate Orientalium Francorum eo tempore fuit & permansit, vbi dudum imperante *Heraclio Cæsare*, inclitus *Dagobertus sanctus Rex Franciæ*, constructi

strui fecit *Ecclesiam in honorem S. Thomæ Apostoli*: quam non multo post præduræ cervicis *Frisones* solo tenus destruxerunt. In quo loco prope ruinam illius prioris *Ecclesiæ S. Thomæ*, anno à natiuitate Domini *sexcentesimo nonagesimo quinto*, superædificauerunt in honore *sanctæ Crucis oratorium*: In quo renati, fontis consecrârunt baptisterium: vt Christi fideles ob defensionem castellani *Traiectensis*, securum illic haberent accessum ad suscipiendum sacri baptismatis sacramentum.

Cap. VIII.

Vt S. Swibertus missus in carcerem, ab Angelo fuerit liberatus.

DEinde præfati Sacerdotes, attendentes messem quidem multam, operarios vero paucos, diuerunt more Apostolorum & discipulorum Christi, bini & bini, trini & trini: adiunctis sibi aliquot neophytis, in diuersis Germaniæ Prouinciis fidem Christi gentibus denunciaturi. Inter quos *S. Swibertus* gloriosus Sacerdos Christi, diuini amoris igne feruidus, venit eodem tempore cum *Werenfrido & mecum in grandem vicum* dictum *Duerslat*: qui vicus refertus fuit cæremoniis, ornatusque diuersis idolorum templis, duobus distans milliariibus à *Traiecto* ad orientem. Vbi dum prædicaret Christum verum Deum qui vitam æternam in se credentibus daret, admonens, vt simulachrorum vanos & inanes contemnerent cultus, eò quod idola quæ pro diis colebant, repleta essent dæmoniis, & nihil salutis habere, nec suis cultoribus auxilium conferre posse affirmaret: statim à paganis & idolorum Sacerdotibus capitur, & grauius verberatur, clamantibus & dicentibus: Blasphemator iste nostram profanat legem: deos nostros omnipotentes dæmonia affirmat, populum seducit, crucifixum solum Deum verum audacter prædicat, & nisi occidatur aut effugetur, cultus deorum nostrorum euacuabitur, & paternæ traditiones exterminabuntur: His dictis, clamore omnium tenetur, & in carcerem mittitur, vt altera die occultè trucidaretur. Non enim palam audebant ipsum occidere, quoniam vicus erat sub ditione Christianorum Francorum. Nos vero *Werenfridus & ego Marcellinus* dolentes & flentes sequebamur eum vsque ad carcerem. Quod cernens *S. Swibertus* læto ore consolando, hortabatur nos constanter stare pro fide Christi, nec mortem timere pati pro Christo. Eadem vero nocte circa galli cantum *S. Swiberto* orante, nobis autem dolentibus, ecce venit Angelus Domini, cum magna claritate in carcerem dicens ei: Noli timere serue Dei, quia Dominus tecum est. Et videntibus & stupentibus custodibus carceris liberauit illum præcipiens, vt constanter Christum paganis vbique euangelizaret. Quo factò Angelus Domini æthera petiit. Ipse vero ad nos veniens, gaudenter flectens genua, & nos secum, gratias deuotissimè Deo retulit de Angelica visitatione & consolatione. Pagani vero & præcipue Sacerdotes idolorum altera die audientes liberationem illius vacillare, cœperunt de impotentia idolorum, laudantes virtutem Christi. Ipse vero altera die constantissime prædicans, multos in stuporem virtutis, & ad Christum conuertit, & nemo iniecit manus in eum. Quo ministerio peractò, cum *Traiectum* nobiscum peruenisset, omnia per Angelum patrata secum in *Duerslat* confratribus enarrauit. Qui vnanimi voce, flentes præ gaudio, benedixerunt Deum.

Cap. IX.

Vt vicum Hagenstein ad Christum conuerterit S. Swibertus.

SEcessit deinde in diuersos vicos & villas per *Frisiam & Hollandiam ac Teisterbandiam*, cunctis palam constanter Christum euangelizans. Et quamuis multa contraria inter ipsos gentiles in diuersis locis perpessus fuisset, & æquanimiter tolerasset, tamen diuino semper functus auxilio, salutifera sua exhortatione populum multum ad agnitionem fidei Christi perduxit. Eodem anno demum peruenit nobiscum, scilicet cum *Werenfrido & me Marcellino*, in orientalem partem principatus *Hollandiæ*, in qua erat villa distans à *Traiecto* ad austrum per vnum milliare dicta *Hagenstein*, vbi cum insigni die quodam solennitatis gentilium venisset, in quo multitudo copiosa gentilium deorum suorum cæremonias colens, funesta sacrificia, thurificando idolis immolarent, accessit in medio illorum clamans & dicens: O viri sapientissimi accedite & audite: nuncius enim sum Dei excelsi; dii enim isti quos colitis idola sunt, dæmonibus immundis repleta, qui vos decipiunt; non sunt dii, sed opera manibus hominum compacta, & diabolica arte inuenta. Recedite ergo charissimi à cultura eorum, credentes in Iesum Christum, qui verus est Deus, natus propter nos & nostram salutem, ex purissima virgine Maria, vt humanum genus lapsam restauraret: qui licet corpore propter peccata protoplasti Adæ incarnatus & crucifixus fuit, tamen tertia die in eodem corpore resurrexit, & discipulis suis cernentibus, ascendens in cælum sedet ad dexteram Dei patris omnipotentis: Inde venturus iudicare viuos & mortuos. Et qui hinc credunt in eum

renunciantes nefariis idolis, æternaliter gaudebunt in regno cælorum: qui verò idolis feruiunt perpetuò cruciabuntur cum diabolis. Credite ergo in eum, agentes pœnitentiam de ignorantia vestra, & baptizemini in nomine eius vt saluemini. Misericors enim est: ne simul cum diis pereatis, incidentes in ignem æternum. Cumque sic Christum constanter prædicaret, affirmans & concludens, quanta signa miraculorum sequerentur credentes in eum, festinanter volentes hoc experiri gentiles, illuc cum magno cœtu conglomerati obrulerunt, & adduxerunt ei quendam adolescentem, *Gisilbertum* nomine, ab vtero materno cæcum natum, clamantes & dicentes, vt fidem illius Dei crucifixi, ab eo tam constanter prolata, veridicis confirmaret actibus, illuminando illum cæcum in nomine eius, vt crederent in ipsum: sin autem, ipsum tanquam inimicum Deorum & destructorem paternarum traditionum, repente cum suis trucidarent. Mox sanctus *Swibertus* iusta necessitate compulsus, flectit genua sua ad Dominum, exhortans nos, vt similiter faceremus, deprecans & dicens: Exaudi preces nostras Domine Iesu Christe, & da isti cæco visum ad gloriam benedicti nominis tui, vt sic per istius corporalem illuminationem in istorum cordibus gentilium spiritualis lucis gratia accendatur: & confundantur omnes, qui adorant sculptilia, & gloriantur in simulachris suis: scientes quia tu es solus Deus, & non est alius præter te. Neque verò fides sua fefellit eum. Nam surgens ab oratione, fiduciam magnam habens in Christum, signum sanctæ Crucis faciens super oculos cæci, constanter sonora voce dixit: In nomine Domini nostri Iesu Christi veri Dei quem prædico, præcipio tibi, vt videas & confitearis creatorem tuum: quo dicto protinus cooperante diuina clementia, adolescens aperiens oculos suos, clarè vidit, & optato gaudens lumine, Deo gratias agens, lætos cunctos effecit & stupidos: prouolutusque pedibus S. *Swiberti*, clamauit dicens: Non est alius verus Deus, quam Iesus Christus creator cæli & terræ, quem iste seruus eius ob salutem nostram prædicat. Perculsi admiratione & obstupescit gentiles, hæc noua videntes & audientes, tumultuare contra S. *Swibertum* desierunt, & compuncti cum Flamme idolorum eiusdem villæ, veniam protinus ignorantie suæ precabantur. Quos S. *Swibertus* coram Deo & hominibus magnificus Sacerdos persuasionibus scripturarum in fide confirmauit. Et factum est gaudium magnum in eadem villa, & eadem die, & magnificatum est nomen Domini IESV Christi ab vniuersis. Multos insuper ex eis credentes in Christum purgauit, à perniciosissima superstitione idololatriæ fonte baptismatis. Altera vero die, conuocato omni populo cum cæco illuminato in fano idolorum, prædicauit eis piè Christum & fidem Catholicam. In tantum vero Christus aperuit corda eorum, vt omnes ferè credentes in Deum voluntariè, eliminata spurcitia idolorum, redegerint fanum deorum in Ecclesiam Dei, quam postea idem S. *Swibertus*, me præsentem, ordinatus Episcopus consecrauit in honorem Dei & gloriose Virginis Mariæ. Cuius miraculi fama cum percreuisset veridica per vicinitatem, multi pagani cæcum illuminatum cognoscentes, sequebantur ipsum prædicantem: & audientes verbum Dei ex ore eius, crediderunt nonnulli & baptizabantur ab eo.

Cap. X.

SS. Swibertus & Willebrordus Episcopi consecrantur.

DEnique crescente quotidie numero fidelium, prædicantibus cum magna deuotione præfatis prædicantibus cum credentibus gratiam baptismi quicumque ex eis erant sacerdotali gradu præditi, ministrarent, nec ecclesias consecratas haberent, ad quas populum conuersum conuocare, & diuina celebrare, & complere possent: communi decreto omnium confratrum & neophytorum, duos ex eis in Episcopos consecrandos elegerunt, qui populo Frisonico præessent verbo prædicationis, & Ecclesias dedicarent, & ordines sacros celebrarent, vtpote *S. Willebrordum* inter omnes meritò præfulgentem, virum humilem, & totius honestatis exemplis refertum: & *S. Swibertum*, virum corde mansuetum, scripturis sacris & Ecclesiasticis disciplinis apprime instructum. Sanctus vero *Swibertus* in *Britanniam* siue *Angliam* perrexit cum *Acca* & duobus *Ewaldis*, cæterisque nonnullis neophytis, & ego *Marcellinus* cum eis. Venimus autem in conuentum *Eboracensem* in vigilia S. *Laurentii* preciosi Martyris: à quo, & præcipue a parentibus & amicis gratiosè recepti fuimus. Tandem tendentibus duobus *Ewaldis* confratribus nostris de licentia S. *Swiberti* versus *Hyberniam*, promissione facta, vt nos sequerentur ad Germaniam, quanto citius possent, migravit *S. Swibertus* nobiscum ad *S. Wilfridum* tunc Episcopum *Merciorum*, sancto *Egberto Archiepiscopo Eboracensi* depresso graui infirmitatis incommodo: exposuitque ei causam, quatenus ex petitione fratrum in *Frisia* ab eo Episcopus consecraretur. Sanctus vero *Wilfridus* gloriosus Episcopus, vbi prosperatum ei opus Euangelii inter Frisones comperit, magno gaudio exultauit in Domino, eo quod scintillam orthodoxæ fidei succenderat in mentibus multorum: & numerus credentium quotidie, spretis abominandis idolis, augmentaretur, atque ipsum cum magna læritia & solennitate consecrauit Episcopum in Festo S. *Bartholomæi* Apostoli anno scilicet ab incarnatione Domini sexcentesimo nonagesimo quinto, vocatis ad se in ministerium ordinationis aliis duobus Episcopis. Quo consecrato dum remitteret ipsum, confortans & exhortans dixit *S. Wilfridus*: Dilecte frater,

ter, nullus te labor aut maledicorum hominum linguæ & manus barbarorum deterreant, & noli timere eos, qui corpus occidunt, animam autem occidere non possunt: sed omni instantia, omnique feruore quæ inchoasti, Deo auctore, constanter perage. Scis enim quod magnum laborem maior æternæ retributionis gloria sequetur. Et osculans remisit ipsum cum sociis in ministerium Dei, retento secum *Acca* dilecto presbytero & consocio nostro, quem in *Episcopum Angustaldensis siue Lindisfarnensis Ecclesiæ* consecravit. Sanctus vero *Willebrordus* eodem anno *Pipinum Principem* adiit, & cum illo longo tempore permanens, detentus ab eo, tandem anno sequenti *Romam* mittitur ad sanctum *Sergium Papam*, ut ibidem ab ipso *Episcopus* consecraretur *genti Frisonum*. Quod ita, ut petierat, est completum, ab incarnatione Domini anno sexcentesimo nonagesimo sexto anno primo Leonis Imperatoris Romanorum. Sed *S. Swibertus* ordinatus fuit anno quarto Iustiniani piissimi Imperatoris. Ordinatus autem fuit *S. Willebrordus* in Ecclesia *S. Cæcilie Virginis & Martyris Archiepiscopus Frisonum*, in die natalis eiusdem virginis, scilicet *Cæcilie*.

Cap. XI.

Vt S. Swibertus Episcopus comitatum Teisterbandie conuerterit.

Igitur sanctissimus *Swibertus* Euangelicus Præful Pontificali fultus autoritate & honore, ac corroboratus confirmatione *S. Wilfridi*, salutatis parentibus & amicis, cum Christi famulis, qui cum eo erant, rediit in opus Euangelii & verbi Dei, peruenitque *Wiltienburg* siue *Traiectum* per annum & multo amplius, antequam *S. Willebrordus* Roma rediret *Traiectum*: ibique à fratribus & neophytis honorifice multo cum gaudio susceptus, gradum Episcopatus condignis ornans virtutibus, vixit deinceps in maiori humilitatis, mansuetudinis, simplicitatis & iustitiæ perfectione, ceptumque Euangelicum opus constanter explens, oppida, rura, casus, vicus, castella propter euangelizandum, non equitando, sed Apostolorum more pedibus incedendo peragrans, etiam longe lateque *Frisiam, Hollandiam* & præcipue comitatum *Teisterbandie* peruagatus, multum populum ad Christum doctrinis & prædicationibus reduxit, vbique solerter idololatriam exstirpauit, ita quod multitudo paganorum maxime iam profanam sectam refutantes, *Catholicæ fidei* documentis salutaribus adhæserunt. Conuertebat vero sua dulcissima prædicatione fere totum comitatum *Teisterbandie*, in quo construebantur Ecclesiæ multis in locis, aut templa idolorum consecrabantur in Ecclesias Dei & Sanctorum, utpote Ecclesiam sancti *Vincentii* martyris in *Zandwick* prope *Tielam*: in *Arkel*, in honorem Sanctæ Dei genitricis *Virginis Mariæ*: in *Hoërnacr*, in honorem *S. Dionysii Areopagitæ*, in *Schoeneword*, in *Autbuesden*, in *Aelborch*, in *Woudrigben*, in *Gbiesen*, in *Rbyswick*, in *Almkerck*, in *Malfem*, in *Erkum*, in *Auesact*, & in pluribus aliis locis; quas cum magna deuotione ipse consecravit. Erat enim affabilis & benignus omnibus, qui ad ipsum consolationis & ædificationis gratia conveniebant: Atque conuersam plebem per ipsum, orationibus protegebat assiduis, & admonitionibus saluberrimis ad cælestia vocabat.

Cap. XII.

Vt Sanctus Swibertus quendam submersum à morte excitauerit, & fere vicum Duerstat ad fidem conuerterit.

Cum vero mirificauit Dominus *S. Swibertum* prodigiis & prædicationibus, & fauor virtutum ipsius celebri rumore *Frisiam, Hollandiam* & vicinas regiones illustrauit, ut non solum idololatæ & pagani, sed & sacerdotes idolorum mirarentur & stupeant in virtutibus & actibus eius, voluit omnipotens Deus Deorum amplius in mirabilibus suis ipsum ante conspectum gentium glorificare. Diuina namque prouidente clementia, dum *S. Swibertus* anno ab incarnatione Domini sexcentesimo nonagesimo sexto, octauo Kalendas Octobris dedicaret Ecclesiam in *Malfem*, in comitatu *Teisterbandie* super amnem *Linghen* dictum, contigit, ut eodem die quidam generosus Adolescens, dictus *Splinterus de Andengyn*, filius primicerii de grandi vico *Duerstat*, volens curiose experiri mysterium fidei Christi, & præcipue actus *S. Swiberti*, de quo mira audierat, licet ipse incredulus & fidei ignarus esset, scapham cum tribus clientibus mane hora fere septima intraret, volens videre dedicationem Ecclesiæ in *Malfem*, eò quod villa *Malfem* distet à *Duerstat* ad Austrum paruo milliari. Cumque in medio fluminis *Rheni* siue *Lecca* esset, & lasciuè ioculando & nauigando sederet super littus nauiculæ, incumbens super mucronem suum, lapsu pedum suorum ex lubricitate nauiculæ retrorsum cadens, cecidit in aquam: quem statim vorax vnda absorbuit, & in profundum quasi lapis descendit, & submersus fuit. Quod cernentes socii & serui in eadem nauicula positi, ipsum iuuare & ei subuenire non valentes, dolore maximo consternati vtraque littora clamoribus & fletibus compleuerunt. De cuius casu & submersione non solum parentes & cognati dolebant, sed & luctus erat omnibus, & mærore incredibili confunde-

bantur vniuersi. Serui vero concito cursu fugerunt præ timore parentum & amicorum. Tandem eadem die, hora ferè duodecima, à piscatoribus in sagena cum multo dolore inuentus, lamentabiliter portatus fuit in domum parentum, & licet inflexibilis esset artubus & membris, tamen consilio flaminum idolorum calido impositus lecto, desertur ad *fanum* siue *templum Martis*. Audierant enim quod Christiani aliquot submersos siue subito defunctos, in Ecclesias ipsorum portantes vitæ pristinae sacrificiis & precibus Episcoporum restituisent. *Guntherus* vero egregius miles & dominus de *Andengyn*, pater *Splinteri* submersi, properans cum familia, & amicis ad *templum Martis*, libauit funestum sacrificium, maectando diuersa animalia magno deo Marti, vt pietate diuinæ potentia suæ vnicus filius suus reuiuiscens suscitaretur. Cumque lugubriter mæsto & tribulato corde vsque in horam ferè secundam precibus & sacrificiis incubuisent, & nihil salutis inuenissent, desperauit de vita ipsius, eo quod nunquam audisset præscis temporibus deos ipsorum talia peregrisse. Erant autem eodem die multi Christiani in ea ciuitate, qui vt viderent finem, sequebantur funus vsque in *atrium fani Martis*. Qui videntes inenarrabilem dolorem *Guntheri*, & aliorum amicorum, gaudentes de impotentia Deorum, vocauerunt *Guntherum* seorsum, vt Christiani ibi magnificaretur, suadentes & consulentes ei, vt celeriter pro S. *Swiberto* Christianorum Episcopo existenti in *Malsen*, ad quem filius suus equitare proposuerat, mitteret. Ipse procul dubio precibus suis resuscitaret eum virtute Domini Iesu Christi, dummodo abrenunciatis idolis, toto corde crederet in ipsum. *Guntherus* verò his auditis, memor qualiter idem S. *Swibertus* in eadem ciuitate captus, liberatus per Angelum fuit, & qualiter in *Hagenstein* cæco nato in nomine Iesu præstitit visum: statim animatus & allectus verbis Christianorum, adiunctis sibi aliquot honestis amicis, sine dilatione *Malsen* vsque celerrimè properauit: vidensque Sanctum *Svibertum*; mox de equo defiliens, prouolutus pedibus Sancti, osculando manus eius, per ægra lachrymarum suspiria aperuit ei tristissimam mortem & submersionem vnigeniti sui, deprecans vt secum dignaretur proficisci *Duerstat*, & in virtute salutiferi nominis Iesu, veri Dei omnipotentis, resuscitare filium suum, pollicens se cum omni familia sua & cognatis crediturum, & sacrum baptismum percepturum. Sanctus vero *Swibertus* ipsum humaniter eleuans & honorificè suscipiens, benigne consolabatur: & licet condoluit lamentabilibus vocibus & gemitibus ipsius, tamen Deum tentare super huiusmodi factò grandi formidans, se pie excusauit. Miles vero denuo amplectens pedes eius, importune precabatur, vt secum pergere dignaretur, amore Iesu Christi Dei viui. Sicque victus eiulatu eius, & præcipue precibus *Werenfridi* & meis, aliorumque neophytorum ibidem præsentium, celeriter vectus curru & nos cum eo, venit circa sextam horam post completorium in vicum *Duerstat*. Erat autem turba magna congregata ad litus *Rheni* siue *Lecca*, præstolantes aduentum S. *Swiberti*, dolentibus profanis sacerdotibus fanorum. Igitur transmissò amne *Lecca*, cum iret ad defunctum cum discipulis suis, sequente ipsum grandi turba paganorum, occurrit ei domina *Mechildis* mater *Splinteri* submersi, vt infana mulier: prouolutaque pedibus eis in publica platea, clamauit dicens: Serue Dei viui, succurre mihi, & resuscita filium meum in nomine Dei tui, credamque cum tota familia mea in eum: quia dii nostri impotentes sunt ad resuscitandum eum. Quam S. *Swibertus* eleuans & consolans, parum ingemuit. Erat autem *Splinterus* submersus denuo ex templo Martis portatus in domum patris sui, veniensque ad præsentiam defuncti, petiit vt flamines siue sacerdotes idolorum dignarentur sibi adesse, vt viderent virtutem Domini nostri Iesu Christi Dei omnipotentis. Interim præcepit nobis deuote orationibus vacare, Deique misericordiam implorare, vt defunctus resuscitaretur, & ipse orauit. Vniuersa igitur multitudinem flente, cum aliqui fanatici Sacerdotes pauidi, vocati per Dominum *Guntherum* aduenissent, sanctus *Swibertus* sonora voce, flexis genibus, lachrymarum imbres perfusus, clamauit ad Dominum dicens: Domine Iesu Christe, qui refugium factus es nobis: inclina aurem tuam ad preces nostras, vt reueletur hominibus istis gloria tua, & prædicetur & glorificetur ab incredulis nomen sanctum tuum: vt sciant quia non est vana fides nostra, nec alius Deus præter te, cuius pietas non habet finem, nec dona mensuram: & resuscita ad gloriam & honorem nominis tui hunc seruum tuum, diabolica fraude delusum, vt sciant, quod omnia idola, quæ pro diis colunt, statuae sunt dæmonibus plenas, videntes virtutem pietatis tuæ, credentes in te saluentur. His dictis, surgens ab oratione, fiduciam magnam habens in Christum, dixit: Domine Iesu Christe, mæstorum consolator, qui dixisti: Omnis qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet: Domine piissime Deus, qui resuscitasti ad fletum sanctarum sororum *Mariæ Magdalensæ* & *Marthæ Lazarum* quatruiduanum mortuum, resuscita & hunc in nomine tuo, ostendendo potentiam diuinitatis tuæ. Et arripiens dexteram submersi, dixit: In nomine Domini Iesu Christi crucifixi, Dei omnipotentis, dico tibi, vt surgas & viuas, & confitearis creatorem tuum. Statim vero defunctus aperiens oculos suos, & quasi de graui somno suspirans surrexit. Amplectensque pedes sancti cum magnis suspiriis clamauit: Non est alius Deus in cælo & in terra, quam Dominus Iesus Christus crucifixus, quem prædicat sanctissimus seruus eius *Svibertus*: qui me sua benigna misericordia ad preces eius ab inferis & à morte resuscitauit.

O vita

O vita laudabilis, quæ alterius corporis mortem precibus effugauit, tartarum spoliauit, spem magnam habens in Christo. Procul dubio mors ibi iura non tenuit, vbi S. Svibertus vim orationis ingessit. Statimque omnes mirati & stupefacti, qui viderant & audierant nouitatem tanti miraculi, diuinam pietatem per Dominum nostrum Iesum Christum dignis extulere præconiis, qui sanctum Svibertum seruum suum tam insigni clarificare miraculo dignabatur. Prouoluitque pedibus sancti Episcopi cum sacerdotibus idolorum, credentes in Christum, baptizari petierunt, sprete vanis cultibus idolorum. Denique lætissime accurrentes parentes & cognati, infinitas retulerunt Deo & Sancto eius gratias, deuote ipsum amplectentes & osculantes cum discipulis. Sed & ipse S. Svibertus cum cæteris Christianis humiliter in terram prostratus benedixit Deum, qui magna fecit in populo suo. Tantis verò in platea erat clamor paganorum, resuscitatum videre cupientium, vt S. Svibertus necessitate compulsus, resuscitatum vestibus indutum per manus duceret cum magna deuotione ad honorem Dei, vt à cunctis videretur. Quem viuum & ambulantes cernentes, clamauerunt: Vere magnus est Deus Christianorum, qui talia per seruum suum operatus est. Factum est ergo gaudium magnum coram omnibus hæc videntibus, & magnificatum est nomen Domini nostri Iesu Christi. Eodem tempore baptizatus est Splinterus resuscitatus, cum parentibus & cognatis, & aliis numero centum viginti sex, demptis pueris & virginibus. Altera denique die congregata infinita turba hominum paganorum, sanctus Svibertus præmissa oratione ad Spiritum sanctum cum discipulis suis, vt Deus aperiret corda illorum ad spernendum idola, & ad fidem complectendam, prædicando deduxit, & declarauit eis transgressionem protoparentis nostri Adæ, incarnationem verbi Dei, diabolicam idolorum inuentionem, atque infinitam misericordiam Dei. Insuper quod æternaliter damnabuntur, qui sprete vero Deo, adorant idola & sculptilia, & gloriantur in simulacris suis: ita quod ferè pars magna ciuitatis credidit in Christum. Erat autem ciuitas, licet pagana, sub potestate Christianorum Principum, scilicet *regis Francia & Pipini Ducis*, & tota ferè vicinitas & prouincia Christianæ fidei subdita, vtpote *Brabantia, Flandria, & pars Hollandia*: sic quod pagani de *Duerstat* sæpe cum Christianis conuersati, pridem multoties multa de Christo audierant. Mansit autem multis diebus in eadem ciuitate, vigilanti instantia prædicando fiducialiter Christum paganis, confirmando neophytos, ita vt non solum pagani, verum etiam multi idolorum sacerdotes, videntes cælestem gratiam & miraculi magnitudinem in S. Sviberto, abiecto perfidiæ velamine, baptisimi gratiam ab ipso deuotè fusciperent.

Cap. XIII.

Vt Sanctus Willebrordus Roma rediens, cum S. Sviberto per Frisiam prædicauerit.

Itaque anno à natiuitate Domini sexcentesimo nonagesimo septimo, S. Willebrordus, ad prætam iam Apostolicæ benedictionis autoritate, consecratusque Archiepiscopus à sancto Sergio Papa, rediit ad Germaniam. Cui occurrens sanctus Svibertus cum clericis & discipulis, & multis Christianis vsque Embicam, recepit eum cum magna honorificentia, & gauisi sunt in Domino, Audiensque sanctum Svibertum Episcopum consecratum, & Comitatum Teisterbandiæ cum tota ferè Batavia, ac magnam partem inferioris Frisii prædicatione ipsius conuersam, & Ecclesiam Traiectensem numero fidelium valde multiplicatam, immensas deuote Deo retulit laudes. Deinde pariter Traiectum pergentes, statim in fundo basilicæ sancti Thomæ Apostoli prope castrum Traiectense, Canonicorum cænobitarum construxerunt Ecclesiam in honorem S. Martini Episcopi Turonensis: in qua S. Willebrordus Archiepiscopus Frisonum cathedralem Ecclesiam sibi stabiliri iussit: quam per primitiuam benedictionem SS. Willebrordus & Svibertus Episcopi, cum cæteris confratribus, propriis manibus benedicendo consecrauerunt. Deinde mortuo Radbodo rege Frisonum, Christiani libere permisi sunt vbique per Frisiam publicè Euangelium Christi prædicare. Quapropter præfati sancti Episcopi cum sacerdotibus & clericis *Hollandiam & Frisiam* vbique peruagantes, rudem populum documentis Euangelicis informauerunt, docentes profanum idololatriæ cultum abolendo relinquere: catechumenos baptizauerunt, neophytos confirmauerunt, sacros ordines celebrauerunt, ac in pagis singulis Euangelium pacis constanter & deuotè prædicauerunt, & per loca singula presbyteros & diaconos ordinauerunt, qui eos in verbo fidei & ministerio baptizandi adiuuarent, maxime in magno vico *Duerstat*. In quo per biennium prædicantes, totum populum ad fidem perduxerunt Christi, ac fana idolorum commutantes in Ecclesias Christi, quinquaginta duas dedicaerunt Ecclesias parochiales in eo, adiutorio Guntheri militis & aliorum amicorum. Et non solum per *Frisiam* prædicauerunt & *Lotharingiam*, sed & vsque in *Daciam* prædicando, populum multum, purgatum à barbarica gentilitatis idololatria, orthodoxæ iunxerunt fidei. Cumque sic per aliquot annos feruenter Euangelici Pontifices, & verbi Dei præcones pariter & continuè in diuersis Prouinciis Christum annuntiassent, redierunt & venerunt cum exultatione Traiectum ad confratres & cooperatores verbi Dei,

Dei, enarrantes illis quanta Dominus per illos fecisset. Et licet *S. Swibertus* egregius Pontifex, præcesserit *S. Willebrordum* tempore, tamen *S. Willebrordus* præcedit sanctum *Swibertum* dignitate, & primus Archiepiscopus Traiectensis reputatur, eò quod à *S. Sergio* Papa Archiepiscopus Frisonum specialiter consecratus, & à sede Apostolica ad eundem populum missus fuerit: atque quod ab illustri Principe *Pipino de Herstallo*, & à glorioso filio eius *Carolo Martello* ex regali donatione ciuitatem Traiectensem cum suis appendicibus pro se & suis successoribus Episcopus Traiectensis Ecclesiæ impetrauerit. Et ideo *S. Swibertus* non Episcopus Traiectensis appellatur, sed coepiscopus sancti *Willebrordi*.

Cap. XIV.

Vt sancti socii & presbyteri SS. Willebrordi & Swiberti in diuersas prouincias missi, Christum prædicauerint.

DEinde animadvertentes præfati sancti Pontifices & egregii prædicatores, qui cum eis ex Anglia uenerunt Traiectum, quod multus populus, Deo prosperante, ab infidelitatis errore ad Christum conuersus esset, conuocata Synodo in nouella Ecclesia Traiectensi, decreuerunt more Apostolorum & discipulorum Christi, in diuersas circumiacentes barbaricas nationes præstantiores prædicatores dimittere, ad prædicandum ipsis fidem Christi. Erant autem eo tempore in eadem primitiua Ecclesia Traiectensi Apostolici Pontifices, & Canonici egregii prædicatores, qui *S. Swibertum* cum sanctis *Evvaldis* sequentes, constanter Christum gentibus prædicauerunt: utpote *S. Winfridus* sacerdos, qui postquam tredecim annis in Ecclesia Traiectensi ut Canonicus degisset, Archiepiscopus Moguntinensis consecratur, & *Bonifacius* appellatur. Qui post obitum *S. Willebrordi* Episcopi Traiectensis rediens, secundus Archiepiscopus Traiectensis ordinatur: qui postquam decem & sex annis per *Frisiam* prædicasset, martyrio in *Frisia* coronatur cum suis. Similiter *S. Wiro* Episcopus *Deiroyum*: Sanctus *Plecbelmus* Episcopus de *Massa candida*, uel, secundum *Bedam*, *candida Casa*: Sanctus *Orbgerus* *Leuita*, cum plerisque aliis gloriosis sacerdotibus & prædicatoribus. Cui sanctæ Synodo præfuerunt sancti *Willebrordus* & *Swibertus* antistites constantiores: in qua conclusum & diffinitum fuit, ut omnes primi prædicatores in exteris Prouincijs prædicarent uerbum Dei. Igitur *S. Acca*, ut est ante dictum, cum *S. Swiberto* in Angliam rediens, à *S. Wilfrido* Episcopo *Augustaldensis* Ecclesiæ Episcopus consecratus, post sanctissimam vitam ibidem in Domino quieuit. *S. Wigbertus* in *Fostelant* martyrio coronatus fuit, ut prædictum est. *S. Willibaldus* Orientalem Franciam adiens, *Aureatensis* siue *Eistatensis* Episcopus effectus est. *S. Winebaldus* frater eius *Heyndelamensis* Abbas est ordinatus. Quorum germana fuit *Walburgis* uirgo, *Lebuius* Pontificatum adeptus, prope *Gandauum* Martyrio coronatur. Duo quidem sancti *Ewaldi* *Nabiam* introeuntes, Christum prædicando confessi sunt: qui abinde ascendentes in *Saxoniam*, glorioso martyrio coronati sunt. *S. Werenfridus* presbyter & egregius prædicator, uersus *Batauiam* missus nouellum Christi populum in *Elst* & *Westerwoirt*, & in finibus illis feliciter rexit, & infinitis clarificatus miraculis, tam in uita quam in morte, idibus Septembris apud *Westerwoirt* spiritum creatori reddens, miraculose in *Elst* tumulatur. Sanctus *Adelbertus* *Leuita* filius *Edilbaldi* Regis *Deiroyum*, filii *S. Oswaldi* Regis & Martyris, in *Egmonda* in *Hollandia* oratorium construens, post multorum paganorum conuersionem & laudabilem sanctæ uitæ suæ consummationem, multis miraculis clarus, VII. Kal. Iulii felici fine requieuit in Christo, sepultus in *Egmonda*: ubi usque in hodiernum diem claret infinitis miraculis. Is eximius Confessor, primus Archidiaconus Ecclesiæ Traiectensis fuit. Et ego *Marcellinus* presbyter inutilis, à præfatis Pontificibus missus ad partes *Transiselanas* locum *Aldenssel*, *Trentam*, & *Twentam* & *Couordiam* ac *Dauentriam* rege, & Dei prouidentia totum ferme populum Christo prædicando lucratus sum, & purgavi à cultu idololatriæ: permanfitque *S. Willebrordus* in diocesi sua Traiectensi, feruenter prædicando Euangelium Christi cunctis gentibus. Cæteri uero hac illacque dispersi propter uerbum Dei, post conuersionem multorum paganorum, salubri fine in Christo quieuerunt.

Cap. XV.

Vt S. Swibertus in Westphalia mulierem paralyticam sanauerit, & populum conuerterit.

ITaque sacerrimus Pontifex *Swibertus* in osculo pacis cum multis lachrymis Vale dicto *S. Willebrordo*, cæterisque præfatis sanctis prædicatoribus ac alijs Canonicis Traiectensis Ecclesiæ, adiunctis sibi *Willrico*, *Gerardo*, *Theodorico* & *Bosone* gloriosis presbyteris & prædicatoribus, aliisque duobus pueris laicis *Waltero* & *Ioanne*, peruolauit ut nubes paganisimum, tanquam fidei vexillifer de loco ad locum, per *Westphalam* & *inferiorem Saxoniam* quotidie fideliter in uinea Domini tanquam miles strenuus laborans, magnam quoque gentem plerisque in locis ab idolorum uesania ad fidem Christi perduxit, & quocumque diuertebat, ad execrandam diabolicæ uersutæ supplantationem & idola confringenda summoperè laborare cum suis studuit & curauit. Et ubique consuebant pagani ad ipsum, ad audiendum uerbum uitæ ab ipso. Erat enim dul-

cis

cis in exhortationibus, & cunctis affabilis & eloquio mitis. Construebantur etiam aliquot Ecclesie in confinibus *Westphaliae*, admonitione ipsius, quas etiam consecrauerat. Hucusque ego *Marcellinus*, praefatus discipulus ipsius & S. Willebrordi, cum S. Svuiberto conversatus, quae conscripsi vidi, & ferme omnibus praescriptis interfui. Et deinde ipso tendente cum suis ad *Minimigardum*, id est, *Monasterium*, ego redii habita benedictione ipsius *Frisiam* versus: & sic quae sequuntur, ex relatione veridicorum fratrum conscribo. Perueniens ergo hyeme *Minimigardum*, indefinenter palam omnibus praedicauit Christum, clamans & dicens: Auscultate & audite me fratres dilectissimi, qui ad imaginem, & similitudinem Dei creati estis, a quo per maledictas paternas traditiones damnabiliter alienati, diuersa idola vana, daemonebus plena, pro diis ignoranter colitis, quae nec procul dubio dii sunt, sed idola, nequitia diabolicae fraudis & veritatis inuenta, ex praeepto potentum Regum & Tyrannorum, pro diis colenda & adoranda simplicibus hominibus tradita: sed vnus est Deus omnipotens, qui secundum suam diuinitatem solo verbo creauit caelum & terram, mare & omnia, quae in eis sunt. Sed propter transgressionem & praeruaricationem protoplasti nostri *Adae*, ne humanum genus periret, compatiens miseriae humanae naturae, quia omnes homines saluos vult fieri, ex nimia charitate idem Deus creator, omnium in fine saeculorum homo factus, sua benedicta passione reformauit humanam naturam lapsam, regnans vt Deus omnipotens iam in caelis. Resipiscite, resipiscite ergo dilectissimi fratres, & redite ad verum creatorem & Saluatorem vestrum Dominum nostrum Iesum Christum, verum Deum, credentes in eum, quia misericors est, saluans omnes spernentes idola vana, sibi que seruietes. Nonne absurdum & miserum est, lapidem Deum credere, & lignum arte hominum compactum ad auxilium inuocare, ac derelicto creatore adorare miseras damnatasque creaturas pro diis? Cum haec & his similia euangelizasset, multi compuncti, ipsum cum suis hospitio recipientes, confirmari in fide Catholica postulabant. Erat autem in eadem ciuitate quaedam mulier enormiter contracta, ita vt fere esset & appareret monstrum in natura: quae cum multa in medicos expendisset, & nihil salutis & remedii impetrasset, audiens quendam peregrinum illuc aduentasse, & quendam nouum Deum praedicare, petiit a suis, vt ad virum Dei veheretur. Altera vero die, cum S. Svuibertus coram magna multitudine praedicaret, aduecta fuit ad eum mulier iam dicta. Quam cum in nomine Domini nostri Iesu Christi signo Crucis benedixisset, statim cunctis videntibus & admirantibus sanata fuit. Quae post gratiarum actiones gaudens & hilaris, laeta facie & alacri animo domum cum suis repedauit: ac deinde cum multis rediens, credens in Christum baptizata est. Nec immemor optata sospitatis, hortatu S. Svuiberti Episcopi construxit in honorem Dei & sancti Pauli Apostoli oratorium siue Ecclesiam circa domum suam, eo quod in Festo sancti Pauli Apostoli sanata fuit.

Cap. XVI.

Vt S. Svuibertus Episcopus in Bilueldia quendam à peste squinantia vel angina liberarit.

ERat autem in *Bilueldia* diues quidam nomine *Adelbertus*, repente tortus dolore *squinantia*, ita vt penitus nihil deglutire posset, & omnes de vita eius desperarent: qui audiens famam S. Svuiberti, & virtutis patrae per ipsum in nomine Iesu veri Dei in quadam contracta, misit celeriter duos honestos pueros ad *Minimigardum*, petens vt amore eiusdem Iesu Dei sui ipsum visitare dignaretur, spondens si liberaret & sanaret ipsum, creditorum se procul dubio in ipsum verum Deum. Sanctus vero Svuibertus Episcopus hoc audiens, ad honorem Dei & salutem gentium cum suis presbyteris & clericis profectus *Bilueldiam*, inuenit eum in extremis agonizantem. Statimque post diutinam orationem & diuinorum celebrationem, porrexit ei coram multis gentibus abluionem, cumque bibisset parum, mox sanatus fuit, & à sancto in fide confirmatus baptizatusque cum multis, benedixit Dominum. Volat fama miraculi illius per Prouinciam, concurrunt vicini, cognati & amici, congratulantes ei de liberatione imminentis periculi & mortis: omnesque laudant potentiam Domini Iesu Christi. Multi insuper eorum, spretis abominandis cultibus idolorum, crediderunt in Christum, & baptizati sequebantur & comitabantur multi ex eis sanctum Dominum. Mansitque per aliquot dies ibidem praedicando cunctis Christum.

Cap. XVII.

Vt quendam caecum illuminarit.

Rediens vero *Minimigardum*, ad petitionem quorundam infirmorum gentilium, stipatus multis Christianis & paganis, obuium habuit quendam caecum in alia parte *strata via*: qui intelligens sanctum Svuibertum Christianorum Episcopum adesse, petiit à suo ductore, vt ad eius praesentiam duceretur. Sed ductor, dimisso caeco, currens ad S. Svuibertum, elemosynam pie precabatur accipere. Cumque magis ac magis clamaret, audivit eum S. Svuibertus: qui *Willeicum* presbyterum suum vocans dixit: Audis? quis est qui clamat ad nos?

Gg

Qui

Qui respondit: Audio, sed quid sit, ignoro. Dixitque: Accipe baculum istum, & perge ad clamantem, & da illi præcipiens, vt cum sustentaculo isto veniat ad me in nomine Domini nostri Iesu Christi. Iuit ergo S. Willeicus Presbyter, dicens cæco: Dominus Swibertus Episcopus transmisit tibi istud sustentaculum, vt venias ad eum. Stetit vero S. Svibertus, præstolans aduentum eius. Statim ergo vt cæcus accepit baculum, videre parum cæpit: veniensque ad S. Swibertum, prostratus cum gratiarum actione pedibus eius, baptizari in nomine Iesu ab eo precabatur, affirmans se aliquid videre. Mox S. Svibertus muniit signo Crucis sanctæ oculos eius, & ille clare vidit. Pagani vero hæc videntes, provoluti pedibus eius, credentes in Christum, abrenunciatis spurcitiis idolorum, baptismum susceperunt. Cum vero *Minimigardum* venisset, & pauco tempore non paucam Christo plebem prædicando acquisiuisset, eamque in fide & amore Christi confirmasset, *migrauit cum suis ad Saxoniam, peruenitque in grandem vicum dictum Brunswick*, ibique diebus aliquot prædicauit Christum, & conuertit multos.

Cap. XVIII.

Vt S. Svibertus in Brunsvioick quendam paralyticum signo sanctæ Crucis sanauerit.

Postquam igitur cum suis presbyteris & clericis in *Brunsvioick* secessisset, nil veritus est paganorum feruitiam, corpus non animam occidentium: statimque solitum sibi opus euangelizandi exequens, multos & exemplo virtutis, & incitamento sermonis, semotis idololatricæ tenebris, duxit ad verum lumen fidei. Nunquam enim vel raro à virtutibus quieuit. Nam quoties à prædicatione & ministerio verbi Dei vacaret, orare, studere vel legere solebat. Erat autem in eodem vico quidam adeo à sinistro latere præpeditus, vt nec illius lateris manum aut pedem posset quoquo modo mouere, aut quicquam sinistro oculo videre. Post plurimorum medicorum antidota atque collyria in vanum experta, audiens à quibusdam ipsum visitantibus, de salutaribus monitis, & insignibus miraculis in diuersis Westphaliæ pagis & locis per S. Svibertum in nomine Domini Iesu veri Dei patris, misit ad eum efflagitans vt ipsum visitare dignaretur. Itaque S. Svibertus cum suis presbyteris & magna frequentia incredulorum ipsum visitando accedens, post deuotam orationem, latus eius signo crucis tetigit, viroque benedixit dicens: In nomine Domini nostri Iesu Christi omnipotentis Dei surge. Qui statim de grabato surgens, visum recepit, & est integrè restitutus: & multi hæc videntes & credentes in Christum baptizati sunt. Cum ergo quotidie prædicando multos conuerteret, & fama miraculorum & virtutum eius per totum vicum ad laudem Dei à plerisque promulgaretur, & ad aures sacerdotum paganorum peruenisset: irati valde, statim collegerunt populum incredulum, cum quibus venerunt ad *Satrapam vici*, clamantes & dicentes: Ciuitas tota peribit, nisi temerarius & publicus inimicus deorum nostrorum occidatur, aut effugetur, qui per nouas magicas artes populum seducit & alienat, mentesque eorum euertit, prædicando quendam ignotum crucifixum verum Deum, eosque separando à venerabilibus diis. Quibus Satrapa ait: Quomodo magica arte seducit homines, cum solummodo prædicet de quodam Deo crucifixo nobis ignoto, cuius virtute & potentia, non medicaminibus & ferro, curat infirmos, sed verbo & signo illius. Et quia deos multos habemus, quos omnes non cognoscimus, licet in aliis remotis nationibus cognoscuntur, forsitan hic etiam est vnus deorum. Qui si non esset Deus potens in cælo & in terra, tam mira per ministros suos nullatenus faceret. Et licet dii nostri potentes sint, nunquam tamen aliqua signa sanitatis inter nos, nec alibe fecerunt, sicut iste in nomine Dei crucifixi facit. Erat autem Satrapa consanguineus apoplectici sanati per S. Svibertum. Hæc audientes sacerdotes idolorum cum suis cæteris paganis, congregata magna multitudine gentilium, non solum S. Svibertum cum suis, sed etiam Satrapam occidere decreuerunt. Petitione igitur Satrapæ sanctus Svibertus, Vale dicto Satrapæ, confirmatisque nouellis Christianis, & relicto felice *Bosone* glorioso presbytero & prædicatore neophytis, ne reciduerent, secessit per diuersas Prouincias, Christum vbique prædicans, donec veniret ad *Boruæuarios*. Impossibile est tanti viri gesta per quotidianos virtutum profectus & gentilium conuersionem euoluere, dignisque factorum laudibus magna eius merita congruenter attollere, quæ in diuersis Germaniæ locis, pagis, & Prouinciis peregit.

Cap. XIX.

Vt Boruæuariorum magnam partem ad fidem perduxerit Christi.

Cumque ad *Boruæuarios* venisset, scilicet anno ab incarnatione Domini septingentesimo quinto, statim salutifera verbi diuini præcepta stolidis ipsorum cordibus euangelizando tradidit, ferasque eorum mentes tetricis ignorantia caliginibus cæcatas, euangelicæ prædicationis lumine

mine perlustravit, gloriosus apparens in verbis, & sanctus in omnibus operibus suis: ita ut à profanis idolorum superstitionibus ad fidem Christi multos conuertendo in radice veræ fidei miraculorum prodigiis solidando confirmârit. Sed cum ubique prædicatione sanctissimi Svibertum multi conuersi baptizatiq; Christo seruirent, & quotidie plures ad Orthodoxam fidem conuolarent, nefandissimus hortator scelerum, animarum prædo, gaudens in peius abire omne genus hominum, non posse cælos adire, satagit per suæ malignitatis fautores ipsum aut interimere aut expellere. Cum ergo quadam die prædicaret coram multis gentilibus, sacrilegi sacerdotes paganorum calice Babylonis inebriati, insurrexerunt aduersum eum, qui ipsum verberatum pugnis, retortis baculis & lapidibus à finibus ipsorum eliminare & expellere conabantur: sed ereptus industria quorundam fortium Christianorum, aliquot diebus secrete latuit (non enim palam ipsum trucidare audebant timore Satrapæ ipsorum) non tamen cessauit à prædicatione: quin sparsit semina vitæ per agros multorum cordium, ita ut in dies multos, despectis idolis, publice Christum confitentes, baptizaret.

Cap. XX.

Vt quendam demoniacum liberauerit, & cum multis baptizârit.

ERat autem eodem tempore in quadam Boructuariorum villa *Velsenberg* nomine, vir quidam diues & potens *Ethelbere* dictus, obsessus à dæmonio, ferro & catenis adstrictus, eo quod omnes mortu arriperet, & vestes proprias lacezaret. Erat autem idem *Ethelhere* incitator aliorum, & primus, qui S. Svibertum baculo impetere, non formidabat. Qui cum quotidie dire vexaretur, & à multis visitaretur, tandem quadam die, presentibus nonnullis idolorum sacerdotibus, & aliis paganis ipsi condolentibus, dæmon clamare cepit: Nisi huc veniat seruus Dei viui Svibertus Christianorum Episcopus, hinc non egrediar. Cumq; magis ac magis hæc iterando clamaret, confusi abcesserunt idololatræ & amici dæmoniaci, perplexi & dubii quidnam facerent. Demum communi omnium deliberatione ab ipsis S. Svibertus quæritur, & inuentus obnixè rogatur & inuitatur ad visitandum dæmoniacum, præfatum. Igitur S. Svibertus fraterno tactus dolore dæmoniacò compatiens, cum iret, cum suis presbyteris & clericis, essetque in via ad visitandum eum, mox cepit dæmoniacus spumare, dentibusque dire stridere, & horribiliter vociferando clamare plus solito: de quo presentes valde mirabantur. Sed S. Sviberto appropinquante domui, cessauit dæmoniacus iacens in lecto, ac si somno dulciter pressus esset. Quem sanctus cernens præcepit suis, ut omnes orationibus deuote vacarent, & ipse orationi incumbens, Deum deuotissime precabatur, ut ad laudem & gloriam sanctissimi nominis sui, & ad conuersionem incredulorum dæmoniacum expulso dæmone liberaret: surgensque cum suis ab oratione, signauit, dæmoniacum signo salutiferæ crucis, dicens: In nomine Domini nostri Iesu Christi præcipio tibi immunde spiritus, ut exeat ab hac Dei creatura, ut agnoscat suum verum creatorem & Saluatorem. Statim cum fetore spiritus malignus exiens, clamare cepit: Non diu in ista permanebis prouincia serue magni Dei. Nam sicut me ab hac mea habitatione expulisti, ita expelli te faciam ex ista terra & prouincia. *Ethelhere* vero à dæmonio liberatus, surgens palam, inharens pedibus S. Sviberti, veniam petens de commissis in eum, baptizari in nomine Iesu Christi instantissime poposcit, in cuius nomine liberatus fuit. Similiter, multi pagani cum duobus idolorum sacerdotibus, qui presentes fuerunt, pedibus S. Episcopi prouoluti, mysterium fidei Christianæ discere & scire expetierunt. Quos sanctus eleuans docebat diuinam sapientiam descendisse de cælo ad terram, ut hominem qui mortuus fuerat peccato, suo sanguine & benedicta morte in ara crucis viuificaret. Itaque per tres continuas hebdomadas eos docens & in fide confirmans, baptizauit ex eis quadraginta duos, exceptis paruulis vtriusque sexus & mulieribus.

Cap. XXI.

De virtutibus & conuersatione S. Sviberti.

ET licet *Boructuarii* essent gens barbara, sæua & inculta, & plures deos adorarent, profanis & sacrilegis sacrificiis responsa à dæmonibus exquirentes, auguriis & diuinationibus seruientes: tamen S. Svibertus condolens ipsorum miseriam, sedula prædicatione, crebris deuotionibus & mirabili sanctitate, Deo auxiliante, eos ad agnitionem veri perduxit luminis: ita ut relictis idolorum sordibus, in Christum credentes, fana in quibus idola antea adorare consueuerant, propriis manibus destruentes, Ecclesias construerent, in quibus Presbyteros & Diaconos sibi in adiutorium per diuersa Ecclesiarum loca ordinauit. Qui postquam præfatum errorem in magna parte, diuina præcedente gratia, miraculis & sermonibus extirpasset, frequentabatur à populis circumquaque positus cateruatim ad eum confluentibus: qui eximie conuersationis & miraculi præfati fama excitati, videre & audire

eum sitiebant. Quibus libera voce documenta insinuans euangelica, multos ex eis conuertit, quos sacro baptismatis fonte abluit & purgauit: sicque per biennium inter eos moratus, vitæ meritis & virtutum clarens exemplis, omnibus amabilis & venerabilis factus est. Fraternali denique amore plenus, cunctis ad salutem prodesse satagebat. Ipse vero ut omnibus omnia fieret, cunctos egenos in necessitatibus & infirmitatibus ipsorum visitauit, non solum Christianos, quos in fide visitando & exhortando confirmauit: sed & feroces paganos, errore idololatriæ irretitos, ut eos à vano cultu dæmonum ereptos, ad fidem perduceret Christi. Itaque intra biennium cunctis barbaris sanctis moribus præluens, duos præcipuos paganos, valida febre quartana laborantes, & vnum hydropicum gentilem cum suis clericis visitans, prece sua sanatos & conuersos, ac in fide Christi confirmatos, baptizauit. Multas insuper alias variasque virtutes inter gentiles in nomine Domini nostri Iesu Christi peregit, ac populum multum nimis melliflua sua prædicatione & benigna exhortatione solerter Orthodoxæ iunxit fidei multis in locis.

Cap. XXII.

Vt S. Swibertus Coloniæ veniens, à præclara Principe Pletrude honorificè susceptus, duobus miraculis coram ea claruerit.

Quamuis autem diabolus sit mendax & pater mendacii, verum tamen sancto prædixit, Swiberto, cum per eum expulsus esset ab obsesso. Nam post biennium veniens illustris Bruno, magnus Satrapa Saxonum, cum nobili comitatu in Prouinciam Boructuariorum, pernoctansque in vico Ratingen, ex nimia ebrietate orta dissensione magna inter ipsum & primicerium eiusdem vici de Ratingen, ex instigatione & suggestione diabolica ipsum occidit cum duobus famulis: quibus per vicum dolenter patefactis, amici & affines occisorum ad arma conuolantes, eundem nobilem Satrapam fere cum omnibus suis in vindictam trucidauerunt. Fama vero per Saxoniam increbrescente veridica, Saxones irati nimis, intrantes potenter Boructuariorum fines, multos in ore gladii occidentes, maxima damna ipsis intulerunt, vicumque Ratingen funditus liuore pertinaci destruxerunt. E contra Boructuarii, & præcipue amici occisorum, aggregata magna potentia armigerorum, multas villas & munitiones Saxonum igni & ferro demoliti sunt. Sicque vicissim cum diu committerent magnæ depopulationis excidium, Boructuarii & præcipue Christiani, qui à S. Swiberto verbum Dei receperunt, perpendentes, & quod Saxonum potentia & insolentia resistere non possent, Vale dicto S. Swiberto, & accepta ab eo benedictione, coacti migrarunt in exteris Prouinciis, ut liberius ibidem Christo seruirent. Interea attendens S. Swibertus, gloriosus Pontifex, gregem suum hac illacque dispersum, & quod nullum fructum, nullasque inducias inter utrasque partes cum suis propter saxea Saxonum corda facere posset, exorauit assiduo Dominum, ut ei iam seni locum ostenderet, vbi habitare deberet. Tandem Angelica reuelatione admonitus, præcipitur ire Coloniæ Agrippinam ad Pipinum ducem, & Pletrudem eius coniugem, qui ei aptum locum permanendi cum suis condonarent. Igitur S. Swibertus Vale faciens Boructuariis cum suis presbyteris & clericis, ac nonnullis Christianis, per squalida & deuia loca in magno discrimine ferocium Saxonum Coloniæ usque, Deo comitante & dirigente vias suas, peruenit. Erat autem eo tempore sereniss. Pipinus Dux habitans in Ioppilia cum Alpaide pellice sua: Pletrudis vero dux eximia & deuota Princeps moram traxit Colonia Agrippina, in palatio ducum Agrippinensium & Lotharingorum, quod per eam mutatum & consecratum est in claustrum sanctimonialium, intulaturque Ecclesia gloriosæ Virginis Mariæ ad Capitolium. Cumque ea audisset aduentum S. Swiberti magnifici præfulis, gauisa est gaudio magno. Audierat enim multoties à pluribus celeberrimam ipsius opinionem: depositoque fastu regalis excellentiæ, ipsum cum venerabili patre Annone Archiepiscopo Coloniensi, honorifice & deuote suscepit, secumque aliquot diebus detinuit, ac miro semper eum humilitatis affectu coluit, ut ab eo secretioribus colloquiis salutis verba mereretur audire. Eodem tempore quidam illustris palatinus, Geraldus nomine, veniens Coloniæ, missus per Pipinum ab Herstallo siue Ioppilia ad Pletrudem cum decenti militia, statim propter borealem rigidum ventum incidit in grauem morbum inflationis gutturis, idque adeo, ut à nullo medicorum posset ei subueniri: quia nullam potionem recipere vel deglutire valuit. Cumque omnes lamentarentur illum, desperantes de vita ipsius, Pletrudis memor virtutum S. Swiberti Episcopi, deuotissime petiit ab eo, ut amore Iesu Christi dignaretur visitare nobilem Palatinum iam agonizantem, & ipsum Pontificali sua benedictione sanctificare, ac pro eo coram omnipotente Deo intercedere. S. verò Swibertus, ut erat columbinæ simplicitatis & pudicæ naturæ, humiliter cum beato Willeico suo presbytero & ducissa ipsam accedens, præmissa deuota oratione, cum signasset guttur eius, mox apostema illud disruptum, omnibus cernentibus crepuit, & horribiliter per nares, & per os effluxit tabes, venenosa putredo. Et sic expulsis illis noxiis humoribus, statim sanatus fuit. De quo omnes magnifice Deum

Deum laudabant, qui meritis sui dilecti antistitis talia operari dignatus est. Erat autem in eodem palatio cocus quidam, qui obsessus à dæmonio, multum vexabatur quotidie ab eo: qui ad instantiam aulicorum visitatus à S. Swiberto, mox à graui iugo diaboli liberatus fuit. Et deinceps omnes venerabantur. S. Swibertum, vt virum & Episcopum sanctum, videntes gratiam Dei in ipso.

Cap. XXIII.

Vt S. Swibertus à Pipino VVerdam impetrans, ibidem monasterium construxit.

Egitur felix *Plectrudis* religiosa Ducissa, videns S. Swibertum internæ mentis feruore ad cælestia suspirare, licet sublimata culmine terreni principatus esset, & secum multos egregios prædicatores haberet, tamen specialiter de cælesti inquisitione à sancto Swiberto viro Dei ædificari cupiebat. Qui cum eam de futuri regni beatitudine, de iudicii metu, & spæ æternitatis familiari colloquio præmoneret, illa eum libenter audiebat. Verum æstimari non potest, quanto Principis illius animus exultarit gaudio, quod tanti viri præsentia gaudere, benedictione foueri, collocatione meruisset ædificari. Et ne ingrata illis beneficiis videretur, consensu & admissione venerabilis Patris *Annonis Archiepiscopi Colonienfis*, direxit S. Swibertum Episcopum cum præfato *Geraldo nobili Palatino de Ardena*, sanato à peste anginæ per eundem S. Swibertum, cum literis commendatitiis ad illustrem *Pipinum Principem*, petens & postulans obnixè, vt viro Dei Swiberto donaret vicum *Werdam* in insula siue littore Rheni, vt gentili *Saxonico populo* illic cum suis prodesset & præesse posset. Pipinus vero senex prouectæque ætatis, honorifice suscipiens S. Swibertum cum suis, aliquanto tempore secum detinuit, vt verba vitæ ab eo audiret, eo quod pridem à plerisque multa laude digna audierat. Tandem vt hilaris dator, sitiens æstuanter conuersionem gentilium, volensque cultum diuinum augmentare, ex regali munificentia benigne eundem vicum ei propter profectum & firmamentum suorum Principatum donauit, addens & offerens ei ex copioso thesauro suo aurum & argentum multum nimis, quibus Ecclesiam siue Monasterium ibidem ad honorem Dei ædificaret, & populum barbaricum fidei Christi prorsus ignarum, verbo vitæ reficeret. Itaque Vale dicto cum nimia deuotione & gratiarum actione *Pipino Principi*, sanctus & benedictus Swibertus rediit *Coloniam* ad S. *Plectrudem*, cuius potentia & industria cum multis laboratoribus & cæmentariis *Werdam* veniens, cepit statim prope Rhenum fundare monasterium in honore gloriose *Virginis Mariae*: ibique cum quanta humilitate, deuotione, & reuerentia rudi gentili populo euangelizauerit fidem Christi, & præcipue cum quanta puritate mentis & corporis, & timore, Missas celebrauerit, ac diuina peregerit, difficulter possit explicari.

Cap. XXIV.

Vt quendam in VVerda à morte suscitauerit.

Anno vero *Dominica incarnationis septingentesimo undecimo*, cum S. Swibertus feruenter prædicans, non solum in *Werda*, sed & in pagis & villis vicinis enunciaret profanis *Saxonibus* Euangelium Christi: contigit quadam die Martis, vt ipse extra *Werdam* celebraturus, iret cum venerabili presbytero suo *Willeico* in villam vicinam, & quidam diues gentilis *Hungerus* nomine, postea conuersus & baptizatus in festo Apostolorum *Petri & Pauli*, & à S. Swiberto appellatus *Petrus*, ex feruore fidei & nimia humilitate & deuotione curru aduehi curaret arenam & lapides, reliquaquæ tali ædificio congrua & opportuna ad Monasterium S. Swiberti. Procurante autem omnium bonorum æmulo diabolo, idem *Petrus* corruens sub carruca onusta lapidibus, efferebatur mortuus, quia pene suffocatus & per diuersa vulnera capitis extinctus fuit. De quo cum omnes non immerito dolerent, magnusque concursus populorum ad illud miserandum spectaculum fieret, gementium & dolentium propter inopinatam illius mortem: cumque exequiæ prepararentur, vt corpus Ecclesiasticæ commendaretur sepulturæ, superuenit pius Pater S. Swibertus cum deuoto *Willeico* suo Capellano: qui cum didicisset ex gemitu, audissetque à circumstantibus mortem illius *Petri*, habens magnam fiduciam in Christo, corpus mortuum, antequam sepeliretur, vt ad cellam suam deportaretur, iussit. Quod cum factum fuisset, ipse, adstante magna turba populorum, rei exitum præstolante, largiter cum multis suspiriis lachrymas fundens, flexis genibus deuotissime orauit ad Dominum pro resuscitatione *Petri* famuli monasterii. Cumque diu preces precibus continuasset, surgens tangendo cum oscularetur funus, statim mortuus non solum reuixit & surrexit, verum etiam nullæ cicatrices vulnerum, nulla conglomeratio sanguinis per totum corpus apparuerunt: de quo omnes laudabant benignitatem Christi Saluatoris. Fama huius miraculi per totam provinciam promulgata, neophyti in fide solidati confirmantur. Multi vero infideles ad Christum conuersi, fonte baptismatis Christo regenerati sunt. Vixit autem

postea idem Petrus sanus & incolumis vsque ad consummationem Ecclesie Werdenfis, etiam post migrationem sanctissimi Patris Svibertii.

Cap. XXV.

Vt S. Svibertus multos gentiliū conuerterit, & Monasterium instituerit in VVerda.

Sanctus vero Svibertus, cuius fama & actus non solum per Christianismum, verum etiam & per paganismum in laudem Dei predicabatur, adiutorio Primatum, & præcipue gloriosæ Ducissæ Plestrudis, aliorumque Christi fidelium, velocissimè cæpit Monasterium suum in Werda construere & perficere. In quo collecto agmine famulorum Christi, cæpit euangelicis illos instruere disciplinis, non rigorosis: sed docuit & instituit disciplinam vitæ regularis, quam rudes & neophyti capere & custodire possent, iuxta vocem Domini dicentis: Iugum enim meum suauis est, & onus meum leue. Sed & ipse cum beato Willeico cæterisque deuotis discipulis, sub arctiori sanctæ regulæ iugo, sanctissimam & continentissimam vitam ducebat. Qui licet gentibus in vicino habitantibus, prædicando primo parum vel nihil profecit in conuersione earum, eo quod essent homines duræ ceruicis & barbaræ mentis, non tamen propter hoc destitit, quin indefinenter cum feruore prædicans, multos nobilium & ignobilium conuerteret ex eis: qui repudiatis sordibus idolatriæ, fidei sunt fonte abluti. Quibus, vt bonus pastor in populo, dispensauit, tanquam fidelis & prudens negotiator, mensuram dominici tritici. Ipse enim spreuit mundi pompas & vanitates spe supernorum præmiorum. Et ideo maximis virtutum donis cælitus ditatus, Deo in omnibus gratus, vt gemma fulsit in clero. Nam positus inter gentiles, illic præclarum opus inter gentes operatus est, Domino cooperante, & sermonem eius confirmante, sequentibus diuersorum miraculorum signis. Cumque in Monasterio Werdenfi vitæ cælestis institutio quotidianum fumeret incrementum, contigit anno ab incarnatione Domini septingentesimo decimo quarto, Pipinum de Herstallo, strenuum Principem, & Maiorem domus Francorum, dolentem super innocente mortè sanctissimi Lambertii Tungrensis Episcopi, ad mortem ægrotare. Accersitusque S. Svibertus egregius Pontifex ad visitandum eum per nobiles viros, perrexit prius cum Willeico & Theodorico discipulis suis Coloniam ad Plestrudem illustrem Ducissam Lotharingie siue Austrasiorum, consilium ab ea expetens quidnam facere deberent. Quæ eum religiosè suscipiens & tractans, tandem retento Colonie pio Willeico presbyt. S. Svibertii apud se causa deuotionis & consolationis (erat enim felix Willeicus Euangelicus sacerdos) misit, S. Svibertum & Agilolphum Colonien. Archiep. cum plerisque aliis Prælati ad Pipinum Principem, coniugem eius, ad informandum eum, si obiret, ne illustres legitimos suos filios, Drogonem, ducentem Campaniam, Grimoaldum Maiorem domus Childeberti regis Francie hæredaret, hæredem scribendo Carolum Martellum illegitimum, ex Alpaide pellice genitum, in detrimentum & damnationem animæ suæ, & in confusionem sui & totius Ecclesie, atque in scandalum suorum primatum & subditorum. Et quia S. Lampertus Episc. eundem Pipinum de illicito connubio Alpaidis increpauerat, martyrium subiit. Venientes igitur præfati Pontifices Ioppiliam ad ægrotantem Principem Pipinum, benignè ab eo suscepti sunt. Qui ipsum consolantes, & ad tolerantiam aduersitatum temporalium & infirmitatum corporalium confortantes, aiebant quod Deus electis suis iter asperum facit, ne, dum delectarentur in via, obliuiscerentur eorum, quæ sunt in patria. Tandem nacto opportuno tempore & congruo, inter cætera pro salute & remedio animæ suæ, causam, pro qua venerant, ei deuote & salubriter Pontifices exponentes, & de illicito matrimonio increpantes, statim cum indignatione repulsam patiebantur. Alpais vero legationem sanctorum Pontificum sciscitans & comperiens, irata valde Pontifices abire celeriter præcepit: & ipsa interpellans importunè pro Carolo Martello filio suo apud Pipinum, impetrauit cuncta pro eodem filio suo quæ petierat. Pipinus vero eodem anno moriens, eundem Carolum Martellum suorum principatum reliquit hæredem. Quod cernentes præfati Pontifices, inglorii & tristes Coloniam redierunt, enarrantes præclaræ Plestrudi omnia, quæ gesta erant in Ioppilia à Pipino consolantes eam, & ad tolerantiam patientiæ animantes.

Cap. XXVI.

De vita S. Willeici Confessoris, presbyteri sancti Svibertii Episcopi, & de miraculis per ipsum perpetratis Colonia.

Sanctus Willeicus presbyter, primus Canonicus conuentus nouellæ Traiectensis Ecclesie, suas virtutum, pura intentione, spe supernæ retributionis derelinquens mundum, Christo sincero corde seruire studuit. Ipse enim ab adolescentia sua cum S. Sviberto in orationibus & continentia ac meditatione diuinarum scripturarum vitam felicem sedulus agebat. Ipse nihil huius mundi querere, vel curare, & amare curabat. In diuinis scripturis sufficienter

cienter à S. Swiberto instructus, Latina lingua & Germana eruditus fuit. Erat enim eloquentissimus & mansuetissimus, iræ & auaritiæ victor, superbiæ simul & vanæ gloriæ contemptor, pauperum & infirmorum consolator. Ipse erga inopum prouisionem non solum pietate mentis, sed etiam studii labore sollicitus fuit. Multos gentiles in diuersis prouinciis sua saluberrima prædicatione à veneno idololatriæ ad dulcorem fidei Christi perduxit. In Monasterio vero Werdenfi factus Præpositus sub S. Swiberto, abstinentiæ & continentiæ, cæterarumque virtutum omnibus fratribus exemplum dabat. Plures etiam & autoritate Magisterii, & exemplo suæ actionis, ad regularem instituebat vitam. Nec solum ipsi Monasterio regularis vitæ monita simul & exempla præbebat, sed & vulgus circumpositum longe lateque à stultæ idololatriæ, vitæ consuetudine, ad Christi & cælestium gaudiorum curabat conuertere amorem. Et quidem cuius meriti fuerit, etiam miraculi signo internus arbiter edocuit. Eodem enim tempore, quo præfati Pontifices sacri ad *Pipinum* ægrotantem legatione fungebantur, & ipse venerabilis pater *Willeicus*, ad instantiam gloriosæ & deuotæ *Plectrudis*, Coloniz manebat: ægrotabat quidam primarius Colonienfis *Gotebaldus* nomine, acerrime ægitudine pressus, ita vt deficiente penitus omnium membrorum officio, iam mortuus esse videretur: cui iam funebria iusta præparata erant, & locus in quo defunctus condi deberet. Maria verò coniunx eius, precibus & lachrymis interpellans gloriosam Principem *Plectrudem*, impetrauit vt infirmus à B. *Willeico* presbyt. S. Swiberti visitari deberet. Credidit vero quod bonus discipulus, à bono magistro educatus, intraret domum eius, oraturus pro eo, manumque imponeret illi atque benediceret, statim melius haberet. Intrauit ergo S. *Willeicus* cum deuota familia felicitatis *Plectrudis*, domum ægroti, post diuinorum celebrationem: vidensque eum mæstis omnibus iam morti proximum, ac loculum ante cubiculum, in quo sepeliendus poni deberet, prosternens se in oratione, cum orasset diu cum lachrymis, surgens dixit: Domine Iesu Christe, clementissime Deus, qui dixisti: Super ægros manus imponent, & bene habebunt: ostende hic pietatem tuam, & cura infirmum hunc potenti tua virtute, vt nomen sanctum tuum, benedictum in secula, magnificetur ab omnibus. Cumque hæc dixisset, imponens manum suam super caput, benedicensque eum ter, continuo surrexit, & veterno infirmitatis discusso, induit se ipse vestimentis suis. Egressusque cubiculum cum sancto *Willeico*, iussit mensam præparari, cibos apponi, & conuiuium instrui, quia delectaretur cum S. *Willeico* manducare & bibere. Cum vero omnes multum gauderent de sospitate illius, S. *Willeicus* cum gratiarum actione deuote orationibus incubuit, donec potius raptus quam vocatus inter eos resedisset. *Gotebaldus* vero prope sanctum *Willeicum* assidens, vescebatur, bibebat, lætabaturque quasi vnus è conuiuiis, ac gratias agebat, & multis post vixit annis. *Plectrudis* vero religiosa Domina hæc audiens, maximo deinceps S. *Willeicum* habuit in honore, Deum, qui mirabilia magna solus facit, collaudans. Præfuit autem S. *Willeicus* monasterio Werdenfi annis decem post decessum sanctissimi præfulis *Swiberti*, & mortuus est anno Dominicæ incarnationis septingentesimo vicesimo septimo sexto nonas Martii. Ad cuius sepulcrum ad indicium virtutis illius, solent crebra sanitarum miracula fieri.

Cap. XXVII.

De obitu S. Svuiberti Episcopi.

Redeuntibus à *Ioppilia* & à *Pipino* gloriosis Pontificibus *Agilolpho* Colonienfi, & *Swiberto* Werdenfi, sanctus *Swibertus*, delectatus in Domino super salutari gratia, à Deo per *Willeicum* presbyterum suum Coloniz patrata, salutata, & licentia impetrata à pia matrona *Plectrude*, rediit Werdam cum suis discipulis: Ibiq; per triennium sanctissime viuens, perfecit opera, quæ Deus posuit prodigia super terram, miraculis coruscando, atque vt vox tonitru in rota, profanis Christum euangelizando, idololatriam libera voce damnando, multas gentes paganas sacro fonte baptismatis Christo regenerauit. Tandem Deus, qui est suorum fidelium merces magna nimis, qui & per carnis mortem viuos Ecclesiæ lapides de terrenis sedibus ad cæleste transfert ædificium, S. *Svibertum*, strenuum fidei pugilem, coronandum in cælis de terrenis euocare dignatus est. Igitur anno à natiuitate Domini septingentesimo decimo septimo S. *Svibertus* omnium virtutum charismatis plenus, ex omnibus animi medullis videndi Deum desiderio flagrans, cum in festo Principis Apostolorum S. Petri ad Cathedram, in suo Monasterio diuina celebrasset, mox languor eum inuadens lecto decumbere coëgit. Languore itaque per momenta temporum ingrauescente, conuocans fratrum suorum collegium fere viginti, primo admonuit eos, vt vestigia Christi sequerentur, & vt virtutem dilectionis & pacis adinuicem, & in omnes domesticos Dei seruarent. Instituta quoque disciplinæ regularis, quæ ab eo didicissent, & in ipso vidissent, indefessa fide custodirent. Deinde subiunxit, diem sui obitus in proximo instare. Quod audientes fratres circumstantes, mœrore percussi flere cœperunt. Quibus S. Pontifex dixit: Nolite dilectissimi flere: magis autem gaudete: iam enim sanctorum laborum meorum gloriosissimum recipiam fructum, & præmium. Recessui fragilitatis meæ debitum charitatis impendite, & orationibus prote-

gite.

gite. Quo dicto ipse in Domino gaudens, informabat eos de contemptu mundi & appetitu regni caelestis, & ut exitum suum, cuius hora incerta est, vigiliis, orationibus, bonisque operibus praeuenire meminerint. Cumque haec & his similia plura loqueretur, illi accepta benedictione iussu ipsius tristes ad Ecclesiam exierunt. Retinuit secum S. Willeicum, cum quo diuina meditans, Deum corde deuotissimo inuocabat. Appropinquante deinde die obitus siue obdormitionis suae, quam praesciuit angelico ministerio, conuocans fratrum suorum praefatorum felicem cateruam, celebrari sibi sacra fecit Missarum solennia. Deinde perceptione corporis Dominici se muniens, ac sanctae crucis vexillo se cunctosque circumstantes signans, in mortis quiete dormiens, transiit feliciter de mundo, & ab angelicis choris anima eius sancta, in consortio Sanctorum & felicitatis perpetuae in perpetuum collocanda suscepta est. Statimque facies eius, ut glorificata, lucens splenduit. Cella vero eius ut apotheca redoluit, omniumque ora & pectora fragrantia suauitatis repleuit. Defunctus est autem sanctissimus *Svibertus Werdenfis Episcopus* anno aetatis suae sexagesimo nono, *Kalend. Martii feria sexta* hora duodecima, qua hora Saluator mundi morte sua nos viuificans, ianuam regni caelestis referauit, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

Cap. XXVIII.

De sepultura S. Sviberti, ac miraculis quibusdam à Deo per ipsum factis.

Tandem sanctissimum corpus, gementibus cunctis fratribus, devote per *Willeicum, Theodoricum, Gerardum*, aliosque principales suos discipulos portatum fuit, positumque in medio Ecclesiae, in honorato feretro, ut exequi ipsius sabbato celebrarentur. Confluebant autem multi homines ex diuersis pagis & villis flentes & dolentes, & praecipue pauperes, frustrati de cetero largis elemosynis, quas ab ipso pie pro amore Christi receperant. Inter quos adductus fuit vir quidam daemoniacus grauiter obsessus: qui postquam tetigisset feretrum, super quod sanctum corpus iacuerat, cunctis cernentibus statim à daemone liberatus fuit, laudabatque Dominum & dilectum famulum eius S. Svibertum. Reliquus vero populus vocem eleuans, clamore magno benedicebat Dominum, qui tam magna fecit ad declarandum merita famuli sui dilecti Sviberti, praesulis sancti. Anima vero eius in hora exitus sui apparuit cum magna luce & gaudio *S. Willebrordo Episcopo Traiectensi*, dilecto confocio suo, tunc redeunti de *Epternaco Veronam*, petens & admonens, ut suis exequiis in *Werda* cum suis interesset, & eum sepulturae commendaret. Quod cum nobis, scilicet suis discipulis & ministris, dolens intimasset, statim celeri nauigio *Werdam* usque perrexit. Affuit & illustri spiritalis filia sua, felix *Plectrudis* cum aliquot Praelatis Ecclesiarum benedicens Deum in meritis sui sancti Confessoris & Pontificis Sviberti. Cumque *S. Willebrordus* & felix Principissa, cum fratribus sabbato vigiliis defunctorum (ut moris est) decantarent, ecce adducunt quendam adolescentem, caecum ex tonitruo & fulgore coruscationum effectum, ut multis illic praesentibus constabat. Qui interrumpens immodeste canticum mœroris vigiliarum, clamando, obnixè & deuote pro sui illuminatione sanctum inuocando, cum tetigisset feretrum, statim omnibus videntibus & stupentibus visum recepit. Praeterea furiosus quidam similiter adductus, cum deuote oscularetur tegmen feretri, protinus sanatus fuit. Mox clamor omnium attollitur in laudem Dei, vigiliae dimittuntur, & omnes glorificabant Deum, qui tanta mirabilia, meritis sui sanctiss. Confess. & Epif. dignatus est operari. Igitur Dominica die, expletis deuotè & solenniter exequiis in eodem Monasterio *Werdensi*, in quo degens Christo feruenter & feliciter seruierat, honore condigno cum hymnis & laudibus deuote & reuerenter sepeliebatur per *S. Willebrordum Archiepiscopum Traiectensem*, & *S. Willeicum presbyterum*, & gloriosam *Plectrudem Austrasiorum Principissam*, ceterosque fratres & discipulos suos,

Cap. XXIX.

De miraculis sanctissimi Sviberti Episcopi VVerdenfis & Confessoris.

Verum quia ego *Marcellinus presbyter*, qui hanc historiam conscripsi, dudum discipulus & confocius *S. Sviberti Episcopi*, exequiis eius vnà cum *S. Willebrordo* inter fui, & ad instantiam dilectorum, *Willeici, Gerardi & Theodorici*, ceterorumque fratrum, causa consolationis per quindenam in Monasterio *Werdensi* mansimus, pauca de multis, quae oculis meis vidi, proferam miraculorum testimonia: quae etiam multorum aliorum sunt oculis conspecta, ut merito possit, immo & debeat veraciter credi, quod magnus sit coram Deo, atque mirabilis sit eius gloria in caelis, quem tot fulgoris radii elucere facit in terris. Nam post migrationem in loco sepulturae suae, infirmos curare non desinit, qui semper dum viueret, infirmis & pauperibus subuenire & consulere consueuerat, & egenis opem ferre non cessabat. Nam post dormitionem eius contigit *Feria sexta* sequenti, ut quidam gentilis paterfamilias,

lias, dictus *Hathagerus* de *Cosuedia* fidei prorsus ignarus, longo paralyfis & calculi morbo gravatus; ac acerrimo dolore detentus, quotidie valde torqueretur. Cumque familiares & domesticus domus acerba & intolerabili ipsius infirmitate dolerent, superuenit quidam Christianus, natus propè *Verdam*, nomine *Henricus*. Qui cum huiuscemodi infirmitatis tædio ineffabili ipsum torqueri cerneret, condoluit ei. Erat enim consanguineus eius. Percipiens denique idem Christianus, nullum releuamen *Hathagerum* sentire ex medela & cura peritorum, quamuis medici eum appositis pigmentorum fomentis & liquaminibus emollire niterentur, inspiratione diuina dixit Christianus: *Hathagere dilecte cognate, audi salubre consilium meum. Non enim diffido, si constanti animo reiectis damnatis diis, qui nec se, nec aliquem iuuare queunt, crederes in Deum verum, Saluatorem tuum, Dominum nostrum, Iesum Christum crucifixum, permitteresque te vehi in Verdam, & visitares ibidem cum fide & deuotione locum habitationis sepulturæ S. Svuiberti Episcopi Christianorum, Dominica proxima elapsa illic sepulti, qui ex benignitate & bonitate Dei facit quotidie varia & valida miracula, quæ nunquam sunt audita, super egenos & infirmos, procul dubio semota omni infirmitate tua conualesces. Quo audito quidam pagani ipsum delirare arbitantes, spreuerunt, consilium eius: alii asseruerunt, impossibile esse, mortuum viuenti posse sanitatem præstare. Et sic verbis illius Christiani nullatenus fidem accommodauerunt. Sed ingrauescente indies ægritudine, *Hathagerus* saniori usus consilio, intrinsecus compunctus ad informationem *Henrici* cognati sui, spondit Deo fore se Christianum spretis idolis, modo in *Verda* consequi posse salutem. Igitur ipsum carro imponentes, sequente vxore cum familia, & aliquibus cognatis, ipsum *Verdam* cum oblationibus condignis duxerunt, comitante *Henrico* Christiano, & in fide ipsum confirmante in via. *Verdam* itaque intrantes in die Martis, *Hathagerus* mox anhelans ad sanitatem, se ad sepulchrum sanctissimi Pontificis *Svuiberti* duci petiit: Ibiq; ante corpus Sancti se prosternens, pura fide & intentione, supplex diuinam pietatem rogauit, vt meritis Sancti sui dilecti Confessoris *Svuiberti*, pristinam recuperaret sanitatem. Itaque cum deuotè sanctum inuocasset *Svuibertum*, cunctis adstantibus, inter preces velut in soporem solutus dormiens, vidit, vt postea referre solitus erat, quod quidam in habitu Pontificali, gerens figuram crucis in manu dextera, ipsum accessit: eaque ter ipsum benedicens, omnino sanauit. Mox euigilans, sanissimus surrexit, atque pro adepta sanitate rependit humillime Deo & sancto eius *Svuiberto* gratias, & quid erga se *S. Svuibertus* Episcopus egerit, omnibus gaudens & deuotè explicando patefecit. Cunctisque gaudentibus, & Deum, & *S. Svuibertum* laudantibus, ex suggestionem *Henrici* supradicti, & præcipuè ex informatione *S. Vvillebrordi*, vt spondit, sacramenta fidei & baptismatis cum omnibus ipsam comitantibus per *S. Vvilleicum* suscepit. Vocatusque fuit, ob memoriam miraculi, *Hathagerus* in baptismo *Svuibertus*. Quo patefacto & diffamato longè lateque miraculo, multi per dies locum sepulturæ eius frequentare, & sanitarum ibi gratiam capere tum sibi, tum suis cœperunt. Optatam namque ibi, nobis præsentibus, recepit sospitatem multitudo languentium.*

Cap. XXX.

De curatione cæcorum *Susati*.

Adolescens quidam natus *Verdæ*, *Svederus* nomine, veniens anno Domini septingentesimo decimo octauo in ciuitatem gentiliam, *Susatam* nomine, hospitabatur in domo cuiusdam pessimi pagani, in qua prandebant *Vestphali* multi malitiosi, inter quos & residebat prandens idem *Svederus*. Inter eos tandem orta fabulatione de generositate & potentia deorum, & impotentia Christi, Dei Christianorum: idem *Svederus* placidè enarrauit paganis virtutes & miracula, quæ Dominus meritis *Svuiberti* declarauit, & quotidie declarat in *Verda*. Gentiles vero ebrii, comperientes *Svederum* Christianum, irati valdè surgentes cum furore, ipsum capiunt, & inter multa verbera & ludibria linguam ei præcindunt, arbitantes per hoc obsequium magnum se præstare diis suis. Quo facto, redeuntes hilariter ad prandium, cum multa probrosa conuitia in Christum & sanctum eius iactassent, statim omnes cæci effecti sunt: panes etiam & frusta panum in lapides conuersi & mutati sunt. *Svederus* verò, vt inimicus deorum, extra hospitium tractus, & in publica platea tanquam fetidum animal proiectus, volutatusque in proprio sanguine, orauit corde beatum *Svuibertum* dicens: O sanctissime Confessor *Svuiberte*, si tantæ virtutis es & potestatis coram Deo, vt nobis dicitur, ede tale signum ex tua benigna misericordia & gratia in corda istorum pessimorum paganorum, Deo & tibi detrahentium, vt à sua duritia & malitia conuertantur. Statimque pagani commoti, ad cor redeuntes & agnoscetes, quia vindex manus Dei Christianorum tetigit eos, cœperunt dolere, & sanctum invocare *Svuibertum* pro auxilio habendo, terribilibus vocibus clamantes & petentes præfatum Christianum ignominiosè ab eis tractatum introduci, vt ab eo veniam de commissis peterent, & eum satisfactione condigna ad honorem Dei & *S. Svuiberti* placarent. sed nemo eis intendebat, discurrentibus familiaribus seruis & ancillis præ nimio terrore extra domum. Hospes vero capitaneus blasphemator Dei, non solum corpore sed & mente cæcatus,

ex nimia vesania & grandi dolore infaniens, cepit deos blasphemare & omnibus maledicere. Quo miraculo ex clamoribus cæcorum patefacto, concurrunt non solum vicini, stupentes & mirantes de tam insolito signo, sed & ferè tota ciuitas. Qui videntes illud grande spectaculum, tam mirabile, quàm miserabile: pro diuersitate hominum, diuersis quoque modis mussitabant, tandem circa crepusculum, amici profani hospitis Svvederum Christianum piè ex luto tollentes, ad viros diuinitus cæcos deportarunt. Quem cæci lupi, iam agni effecti, præsentem agnoscentes, protinus in terram prostrati, lachrymis vberimis & mæstis vocibus de commissis in eum veniam precabantur. Ipse vero eleuans eos pro viribus suis, dolens de temeritate ipsorum, potius tamen gaudens de districta animaduersione & cæcitate ipsorum, vt cognoscerent virtutem Dei, indulfit pie eis, declarando eis signis, nutibus & scriptis, vt relictis idolis secum omnes in Werdam ad S. Swibertum peregre properarent, vbi omnes proculdubio meritis eius pristinum visum reciperent. Erant autem numero septem qui cæcati fuerant. Altera vero die omnes duobus curribus impositi, comitantibus vxore & consanguineis hospitis, VVerdam vsque properant, afferentes secum panes in lapides mutatos. Cumque omnes ad sepulchrum S. Swiberti starent, adolescens Swederus licet verbis non possset, corde tamen toto beatissimum Swibertum Episcopum inuocauit, dicendo intra se. O beatissime Svviberte, tu multos in tribulationibus & necessitatibus adiuuisti: tu scis quia amore Domini nostri Iesu Christi illa pertuli. Te ergo gloriose Præsul Svviberte inuoco, & totis visceribus cordis mei tuum auxilium, humiliter lachrymando imploro, vt si merita tua accepta fuerunt coram Deo, mihi subuenire ad gloriam Dei ne differas. Qui vix talem meditationem compleuerat, & ecce S. Svvibertus statim pixidem plenam vnguento in manibus portans, affuit dicens: Amice, vocasti me, ecce adsum. Deinde os illius vngens, dixit: Dominus Iesus, qui tetigit linguam muti, dicens: Epheta, quod est, adaperire: det tibi loquelam tuam, in cuius nomine dico tibi: Loquere, & da laudem Deo creatori tuo. Qui statim deuotissimè sonora voce benedixit Deum, & S. Svvibertum egregium Pontificem. Cæci verò audientes adolescentem loquentem, & S. Svvibertum pro recuperatione amissæ loquelæ laudantem, maiorem amplectentes fiduciam in Christum & sanctum eius, corde toto implorant eius auxilium, atque visum omnibus amicis adstantibus recipiunt: panes vero in signum miraculi ante eius sepulchrum obtulerunt, & ipsi ibidem per triduum perseverantes in fide imbuti, baptismum susceperunt. Redeuntes itaque, multos paganos *Susari* exemplo illius signi, ad Christi fidem traxerunt.

Cap. XXXI.

De quatuor viris morbo angina laborantibus.

Eodem anno quatuor viri diuersis temporibus vsque ad mortem morbo angina laborantes, ad sepulchrum eius dolorosè adducti cum oblationibus, fani, & gaudentes ad propria cum gratiarum actionibus in laudem Dei redierunt.

Cap. XXXII.

De curatione Episcopi Colonienfis.

Postea verò tempore Pipini Regis Francorum filii Caroli Martelli Principis, *Hildegereus* Archiepiscopus Colonienfis, qui mediante *Rangefredo*, sancto successerat *Agilolpho*, cum quadam die cum eodem *Pipino* in expeditione contra perfidos *Saxones* profectus fuisset, corruens armatus de caballo suo super quandam rupem, fractis scapulis & vno brachio cum tempore capitis, semimortuus portabatur ad tentorium. Nocte verò sequenti apprensus ei S. Svvibertus in visu, præcepit vt sepulchrum eius in Werda visitaret, & integram sanitatem recuperaret. Episcopus protinus expergefactus, præcepit sine dilatione ipsum vehi ad S. Svvibertum in Werda. Illucque veniens, cui deuotione sanctum inuocans, statim potenti medicamine sanatus est: Ad laudem & gloriam Domini nostri Iesu Christi, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus per infinita seculorum secula, Amen.

Hus vsque vita S. Swiberti per Marcellinum Presbyterum: sequuntur nunc quadam de illius in diuos relatione, & miracula post obitum, & aliis nonnullis, auctore S. Ludgero primo Monasteriensi Episcopo.

